

Civilbefälhavarna

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2014

National Library
of Sweden

SOU 1992:106

Delbetänkande av Utredningen om lednings- och myndighetsorganisationen för försvaret (LEMO)

Civilbefälhavarna

SOU 1992:106

Delbetänkande av Utredningen om lednings- och myndighetsorganisationen för försvaret (LEMO)

Ref KB 0c

Statens offentliga utredningar

1992:106

Försvarsdepartementet

Civilbefälhavarna

Delbetänkande av utredningen om lednings- och myndighetsorganisationen för försvaret (LEMO)
Stockholm 1992

SOU och Ds kan köpas från Allmänna Förlaget, som också på uppdrag av regeringskansliets förvaltningskontor ombesörjer remissutsändningar av dessa publikationer.

Adress: Allmänna Förlaget
Kundtjänst
106 47 Stockholm
Tel 08/739 96 30
Telefax: 08/739 95 48

Publikationerna kan också köpas i Informationsbokhandeln, Malmtorgsgatan 5, Stockholm.

REGERINGSKANSLIETS
OFFSETCENTRAL
Stockholm 1992

ISBN 91-38-13188-9
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen
för Försvarsdepartementet

Genom beslut den 20 juni 1991 bemyndigade regeringen dåvarande chefen för Försvarsdepartementet, statsrådet Roine Carlsson, att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av ledningsorganisationen på central och regional nivå inom totalförsvaret och av myndighetsstrukturen inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen den 27 juni 1991 som särskild utredare generaldirektören Gunnar Nordbeck. Som experter förordnades expeditions- och rättschefen Rolf Holmquist, departementsrådet Dan Ohlsson och departementsrådet Bo Riddarström. Holmquist entledigades den 5 maj 1992 då rättschefen Ann-Louise Eksborg förordnades att vara expert.

Till sekreterare förordnades den 27 juni 1991 rationaliseringschefen Åke Hjalmarsson.

Utredningen har antagit namnet Utredningen om lednings- och myndighetsorganisationen för försvaret (LEMO).

Utredningen överlämnar härmed delbetänkandet (SOU 1992:106) Civilbefälhavarna. Utredningens arbete fortsätter enligt direktiven.

Stockholm i september 1992

Gunnar Nordbeck

/ Åke Hjalmarsson

The first part of the report deals with the general situation in the country. It is noted that the economy is showing signs of recovery, but that there are still many problems to be solved. The government is working hard to improve the situation and to bring the country back to a state of normalcy.

In the second part of the report, the author discusses the political situation. It is noted that there is a growing sense of dissatisfaction with the current government, and that there are calls for reform. The author believes that it is important to address these concerns and to implement changes that will improve the lives of the people.

The third part of the report deals with the social situation. It is noted that there is a high level of unemployment, and that many people are living in poverty. The author believes that it is important to create jobs and to provide social services to help the most vulnerable members of society.

Finally, the author discusses the future of the country. It is noted that there are many challenges ahead, but that there is also a great deal of potential. The author believes that if the government and the people work together, they can overcome these challenges and build a better future for the country.

INNEHÅLL	Sid.
SAMMANFATTNING.....	7
1 UPPDRAGET.....	15
1.1 Direktiven.....	15
1.2 Arbetsformer.....	16
2 NUVARANDE ORDNING.....	19
2.1 Civilbefälhavarnas uppgifter.....	19
2.2. ÖCB:s studie 1989.....	21
2.3 Regional indelning inom andra delar av totalförsvarets civila del.....	22
2.4 Utredningen om den offentliga verksamhetens regionala uppbyggnad.....	23
3 ÖVERVÄGANDEN.....	25
3.1 Grundläggande utgångspunkter.....	25
3.2 Civilbefälhavarnas uppgifter i krig.....	29
3.3 Rikets indelning i civilområden.....	46
3.4 Civilbefälhavarnas uppgifter i fred.....	48
4 FÖRSLAG.....	55
4.1 Indelning i civilområden.....	55
4.2 Civilbefälhavarnas uppgifter i krig.....	56
4.3 Civilbefälhavarnas uppgifter i fred.....	57
4.4 Genomförande och möjliga besparingar.....	57
 BILAGOR	
Bilaga 1 Förordning (1988:1121) med instruktion för civilbefälhavarna	
Bilaga 2 Olika funktionsansvariga myndigheters (motsv.) regional organisation i krig	
Bilaga 3 Förordning (1986:294) om ledning och samordning inom totalförsvarets civila del	

- 1. ...
- 1.1 ...
- 1.2 ...
- 2. ...
- 2.1 ...
- 2.2 ...
- 3. ...
- 3.1 ...
- 3.2 ...
- 3.3 ...
- 3.4 ...
- 4. ...
- 4.1 ...
- 4.2 ...
- 4.3 ...
- 4.4 ...

...

...

...

SAMMANFATTNING

Utredningens uppgift är att se över ledningsorganisationen på central och regional nivå inom totalförsvaret samt myndighetsstrukturen inom Forsvarsdepartementets verksamhetsområde (dir. 1991:44).

Detta delbetänkande behandlar Sveriges indelning i civilområden och antalet civilbefälhavare. Även civilbefälhavarnas uppgifter berörs i den omfattning som har bedömts nödvändigt med hänsyn till delutredningens syfte att överväga antalet civilområden och civilbefälhavare. Utredningen kan dock behöva återkomma med mer detaljerade förslag därom i ett kommande delbetänkande under år 1993 om ledningen av totalförsvarets civila del.

Nuvarande ordning

I dag finns fem civilområden, nämligen

- Södra civilområdet (Civo S), omfattande Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län,
- Västra civilområdet (Civo V), omfattande Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län,
- Mellersta civilområdet (Civo M), omfattande Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands,

Gotlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, och
Kopparbergs län,

- Nedre Norrlands civilområde (Civo NN), omfattande
Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län,

- Övre Norrlands civilområde (Civo ÖN), omfattande
Västerbottens och Norrbottens län.

Civilområdenas geografiska omfattning överensstämmer med
motsvarande militärområdets. Enligt statsmakternas
beslut (prop. 1991/92:102, bet. FÖU12, rskr. 337) skall
landet fr.o.m. den 1 juli 1993 vara indelat i tre
militärområden.

I varje civilområde finns en civilbefälhavare (CB), som
är en av landshövdingarna inom civilområdet. Hos varje
civilbefälhavare finns ett kansli som leds av en chef.
Kanslierna omfattar i fredstid 11, 9, 19, 9 resp. 11
personår och är belägna i Malmö, Göteborg, Örebro,
Östersund resp. Luleå. I krig omfattar kanslierna
vardera 100-135 personer och är då samgrupperade med
resp. militärbefälhavare (MB) på särskild krigsuppe-
hållsplats.

Civilbefälhavarna skall i fred verka för att totalför-
svaret inom resp. civilområde planläggs så att det i
krig och krigsfara kan föras med enhetlig inriktning.
Civilbefälhavarna leder viss utbildning och lednings-
övningar inom resp. civilområde.

I krig eller eljest efter regeringens beslut skall
civilbefälhavarna verka för att största möjliga för-
svareffekt uppnås.

Behov av civilbefälhavare

Ledningen av det civila försvaret i krig bygger på de fredstida organisatoriska och administrativa formerna för styrning och ledning av samhällsverksamheten. Utredningen har därför inledningsvis ställt frågan om civilbefälhavareinstitutionen behövs i fred och/eller krig. Civilbefälhavarna har ju inga andra fredstida uppgifter än beredskapsplanläggning samt utbildning och övning inför krig.

Krigsmiljön kan ställa alldeles speciella krav på ledning som inte finns i fred och som motiverar att särskilda ledningsorgan inrättas eller redan befintliga ges ytterligare befogenheter och resurser. De förhållanden som kan motivera avsteg från den s.k. ansvarsprincipen kan delas in i tre grupper enligt följande.

Det kan, för det första, vara nödvändigt att anpassa ledningsorganisationen till behovet av samverkan med det militära försvaret, som självfallet organiseras med utgångspunkt från de krigstida kraven. Särskilda civila ledningsorgan kan behövas för detta ändamål.

Det kan, för det andra, i krig finnas ett behov av särskilda tvärssektoriella ledningsorgan med uppgift att inrikta och samordna skilda funktioner inom det civila försvaret mot gemensamma mål.

I krig finns för det tredje ett stort behov av att kunna fördela och kraftsamla knappa resurser för olika ändamål. För att tillgodose detta behov kan det vara nödvändigt att inrätta särskilda ledningsorgan eller ge redan befintliga ytterligare befogenheter och resurser.

LEMO har övervägt om var och en av dessa motiv föreligger i fråga om civilbefälhavarna samt vad uppgiften innebär och hur den påverkar indelningen i civilområden.

LEMO anser att en militär chef bör ha en civil motpart att samverka med när det gäller bl.a. gemensamma lägesbedömningar, övergripande prioriteringar och ömsesidigt hänsynstagande vid operationers genomförande. En militär chef måste, framförallt i snabba lägen, kunna vända sig till en företrädare för det civila samhället för att framföra sina bedömningar, avsikter, önskemål och behov. På motsvarande sätt bör det finnas en företrädare för det civila samhället som kan framföra de samlade civila synpunkterna på krigföringen. Det skall inte ankomma på den militära chefen att avväga skilda civila intressen.

Den civila myndigheten bör i krig vara samgrupperad med resp. militärbefälhavare.

Samverkanskravet är således ett skäl i sig för en civilbefälhavareinstitution. Det är ett starkt önskemål att civil- och militärområden har sammanfallande gränser.

LEMO anser också att - åtminstone så länge nuvarande länsindelning gäller - det i krig behövs en samordnande myndighet på nivån mellan den centrala och länen.

Antal civilområden

Det finns inget entydigt svar på hur stora geografiska ansvarsområden som dessa samordningsmyndigheter bör ha. Flera faktorer påverkar detta, såsom näringsgeografiska och demografiska. I vissa hänseenden kan en minskning av antalet civilområden från fem till tre kräva särskilda åtgärder. Några avgörande hinder finns dock inte.

LEMO har vidare funnit att det kan behövas en ledningsinstans på högre regional nivå för vissa funktioner inom totalförsvarets civila del. Sådana funktionsledande uppgifter för civilbefälhavarna utgör dock, enligt LEMO:s

bedömning, inget hinder för att antalet civilområden minskas från fem till tre.

LEMO anser att behovet av samverkan mellan det militära och det civila försvaret bör vara avgörande för indelningen i civilområden som alltså bör sammanfalla med indelningen i militärområden.

Utredningen föreslår därför att Sverige skall indelas i tre civilområden enligt följande.

Götalands civilområde (Civo G): Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län.

Svealands civilområde (Civo S): Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Värmlands, Västmanlands, Örebro, Kopparbergs och Gävleborgs län.

Norrlands civilområde (Civo N): Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

I varje civilområde bör finnas en civilbefälhavare, en ställföreträdande civilbefälhavare och ett kansli som i krig skall vara samgrupperade med motsvarande militärbefälhavare och militärområdesstab.

Civilbefälhavare och ställföreträdande civilbefälhavare bör utses bland landshövdingarna inom resp. civilområde.

Fredskanslierna

Svealands civilområde föreslås bildas av nuvarande Mellersta civilområdet jämte Gävleborgs län. Denna förändring motiverar inte någon ändring i fråga om den framtida kansliorganisationen. Fredskansliet i Svealands civilområde bör således även i fortsättningen

vara förlagt till Örebro och ha i stort sett samma omfattning som för närvarande.

I fråga om fredskanslierna i Götalands och Norrlands civilområden måste däremot deras dimensionering och lokalisering övervägas.

Med utgångspunkt i att de fredstida uppgifterna inte förändras i nämnvärd omfattning och med hänsyn till storleken på det nuvarande kansliet i Mellersta civilområdet bedömer LEMO att fredskanslierna vardera bör omfatta drygt 15 personer.

En så begränsad personalstyrka innebär att regionalpolitiska motiv knappast behöver påverka valet av lokaliseringsort.

Inte heller bör valet av lokaliseringsort bestämmas av den aktuella civilbefälhavarens residensort. Civilbefälhavare skall kunna utses bland civilområdets landshövdingar utifrån de personliga kvalifikationerna. Det är inte rimligt att kansliet skall flytta om en ny civilbefälhavare utses.

Valet bör i stället bestämmas av fredskansliernas samverkans- och kontaktnät i syfte att minimera resekostnaderna. Möjligheterna att tillvarata nuvarande kompetens i kanslierna och de personalpolitiska aspekterna bör också beaktas. Det är en fördel om kansliet ligger i en residensstad. Administrativt stöd kan då erhållas av länsstyrelsen.

LEMO anser att civilbefälhavarekansliet i Götalands civilområde i fred bör vara lokaliserat till Malmö samt att civilbefälhavarekansliet i Norrlands civilområde i fred bör vara lokaliserat till Luleå.

Genomförande

Från den 1 juli 1993 bör myndigheten Civilbefälhavaren i Mellersta civilområdet benämnas Civilbefälhavaren i Svealands civilområde (CB S). Vid samma tidpunkt bör Gävleborgs län överföras till Svealands civilområde.

Den nya civilområdesindelningen bör i övrigt gälla fr.o.m. den 1 juli 1994.

Myndigheterna Civilbefälhavaren i Södra, Västra, Nedre Norrlands resp. Övre Norrlands civilområde bör upphöra den 30 juni 1994. Den 1 juli samma år bör två nya myndigheter bildas, benämnda Civilbefälhavaren i Götalands (CB G) resp. Norrlands (CB N) civilområde.

Det bör snarast uppdras åt särskilda utredare att till den 1 juli 1994 organisera och rekrytera kanslierna i de nya myndigheterna CB G resp. CB N samt lämna anslagsframställning för budgetåret 1994/95. Som utredare bör utses tilltänkta civilbefälhavare. De bör biträdas av kanslierna i Civo S och V resp. Civo NN och ÖN.

I särskilt beslut bör uppdras åt nuvarande CB S och CB ÖN att under 1993/94 i samråd med CB V resp. CB NN samverka med militärbefälhavarna i resp. Götalands och Norrlands militärområden.

Besparing

Personalstyrkan vid kanslierna i nuvarande Civo S, V, NN och ÖN omfattar sammanlagt 40 personer. Kanslierna till CB G och CB N bedöms behöva omfatta sammantaget ungefär 35 personår. Besparingarna i personår blir alltså i fred ca 5 personår eller ungefär 1,5 milj. kr. Hyreskostnaderna för två kanslier bortfaller. Genom områdenas större storlek kommer resekostnaderna att öka något.

Möjliga besparingar bedöms därför uppgå till sammanlagt någon miljon kr. per år.

1 UPPDRAGET

1.1 Direktiven

Utredningens uppgift är att se över ledningsorganisationen på central och regional nivå inom totalförsvaret samt myndighetsstrukturen inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde (dir. 1991:44).

I delbetänkandet (SOU 1991:112) "Försvarsmaktens ledning" redovisades främst lednings- och strukturfrågor för försvarsmakten. Härvid föreslogs bl.a. att antalet militärområden skall minskas från nuvarande fem till tre, benämnda Götalands, Svealands och Norrlands militärområden.

Statsmakterna har beslutat (prop. 1991/92:102, bet. FÖU 12, rskr. 337) att landet fr.o.m. den 1 juli 1993 skall vara indelat i tre militärområden. Minskningen skall åstadkommas genom att Södra och Västra militärområdena resp. Nedre Norrlands och Övre Norrlands militärområden läggs samman. Regeringen anmälde i propositionen att LEMO i det fortsatta arbetet avsåg att behandla den civila delen av totalförsvaret samt anförde att som en utgångspunkt för detta arbete bör gälla att militärområden och civilområden skall ha geografiska gränser som sammanfaller. Försvarsutskottet förutsatte i sitt betänkande att samverkansfrågor mellan det militära och civila försvaret bl.a. på den högre regionala nivån blir ytterligare belysta i det fortsatta utredningsarbetet med ledningsorganisationen och att resultatet av detta arbete redovisas för riksdagen.

Utredningen anmälde i en till regeringen 1992-02-13 inlämnad arbetsplan att LEMO avsåg att i september 1992 lämna förslag om former för samverkan mellan det militära försvaret och civilt försvar på bl.a. högre regional nivå.

Detta delbetänkande behandlar således Sveriges indelning i civilområden och antalet civilbefälhavare. Även civilbefälhavarnas uppgifter berörs i den omfattning som har bedömts nödvändigt med hänsyn till delutredningens syfte att överväga antalet civilområden och civilbefälhavare. Utredningen kan dock behöva återkomma med mer detaljerade förslag därom i ett kommande delbetänkande under år 1993 om ledningen av totalförsvarets civila del.

1.2 Arbetsformer

Övervägandena rörande antal civilområden och civilbefälhavare har organiserats som en särskild delutredning inom LEMO.

För att som experter biträda utredningen i detta arbete förordnade chefen för Försvarsdepartementet den 19 mars 1992 byråchefen Ulf Broström, avdelningschefen Göran Forssén, avdelningschefen Roland Nilsson och kommendören Frank Rosenius. Experternas uppdrag har varit att utföra preciserade utredningsuppgifter samt att skriftligt och muntligt rapportera dem till den särskilde utredaren.

I utredningens regi genomfördes den 3 juni 1992 ett seminarium med deltagare från försvarsmakten, Överstyrrelsen för civil beredskap (ÖCB), Statens räddningsverk (SRV) och civilbefälhavarna. Härvid studerades olika frågor rörande civilbefälhavarnas uppgifter och rikets indelning i civilområden.

På utredningens begäran har Posten, Televerket, Statens järnvägar/Banverket, Vägverket, Statens invandrarverk,

Närings- och teknikutvecklingsverket samt Sveriges riksbank skriftligen redovisat sin uppfattning om hur samverkan inom det civila försvaret bör utformas på högre regional nivå. Vidare har, likaledes på utredningens begäran, ÖCB, Rikspolisstyrelsen, SRV, Styrelsen för psykologiskt försvar, Socialstyrelsen, Statens jordbruksverk, Arbetsmarknadsstyrelsen samt Närings- och teknikutvecklingsverket redovisat sin uppfattning om hur funktionsledningen inom resp. funktion bör utformas på högre regional nivå.

LEMO har fått skrivelser i ärendet från Kraftsam Elberedskap, Civilbefälhavaren i Nedre Norrlands civilområde och Civilbefälhavaren i Västra civilområdet.

Utredningsmannen har tagit del av Regionutredningens betänkande (SOU 1992:63) "Regionala roller - en perspektivstudie" och Västsverigeutredningens betänkande (SOU 1992:66) "Västsverige - region i utveckling".

Utredningsmannen har rådgjort med den parlamentariska referensgrupp som är knuten till LEMO.

LEMO har informerat företrädare för berörda centrala arbetstagarorganisationer om arbetet och berett dem tillfälle att framföra synpunkter.

The first part of the report discusses the general situation in the country. It then goes on to discuss the various aspects of the economy, including the agricultural sector, the industrial sector, and the services sector. The report also discusses the social and political situation in the country.

The second part of the report discusses the various aspects of the economy, including the agricultural sector, the industrial sector, and the services sector. It also discusses the social and political situation in the country.

The third part of the report discusses the various aspects of the economy, including the agricultural sector, the industrial sector, and the services sector. It also discusses the social and political situation in the country.

The fourth part of the report discusses the various aspects of the economy, including the agricultural sector, the industrial sector, and the services sector. It also discusses the social and political situation in the country.

2 NUVARANDE ORDNING

2.1 Civilbefälhavarnas uppgifter

Enligt förordningen (1981:978) om rikets indelning i militär- och civilområden m.m. finns fem civilområden, nämligen

- Södra civilområdet (Civo S), omfattande Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län,
- Västra civilområdet (Civo V), omfattande Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län,
- Mellersta civilområdet (Civo M), omfattande Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Västmanlands, Värmlands, Örebro och Kopparbergs län,
- Nedre Norrlands civilområde (Civo NN), omfattande Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län,
- Övre Norrlands civilområde (Civo ÖN), omfattande Västerbottens och Norrbottens län.

Civilområdenas geografiska omfattning överensstämmer med motsvarande militärområdets.

I varje civilområde finns en civilbefälhavare (CB), som är en av landshövdingarna inom civilområdet. Hos varje civilbefälhavare finns ett kansli som leds av en chef. Kanslierna omfattar i fredstid 11, 9, 19, 9 resp. 11

personår och är belägna i Malmö, Göteborg, Örebro, Östersund resp. Luleå. I krig omfattar kanslierna vardera 100-135 personer och är då samgrupperade med resp. militärbefälhavare (MB) på särskild krigsuppehållsplats.

Enligt förordningen (1988:1121) med instruktion för civilbefälhavarna skall de i fred verka för att totalförsvaret inom resp. civilområde planläggs så att det i krig och krigsfara kan föras med enhetlig inriktning. Planläggningen skall samordnas såväl mellan de civila myndigheterna och organen inbördes som mellan dessa och de militära myndigheterna. Civilbefälhavarna leder viss utbildning och ledningsövningar inom resp. civilområde.

I krig eller eljest efter regeringens beslut skall civilbefälhavarna verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås.

De skall därvid

- verka för att sådan verksamhet hos civila myndigheter och andra organ, som har betydelse för försvarsansträngningarna, bedrivs med en enhetlig inriktning,
- samordna de civila försvarsåtgärderna,
- tillsammans med militärbefälhavarna verka för att det civila och det militära försvaret samordnas,
- verka för att resp. civilområdes tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.

Civilbefälhavareinstruktionen återfinns i sin helhet i bilaga 1.

Enligt förordningen (1988:1215) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara får en civilbefälhavare, om riket är i krig och förbindelsen med riksstyrelsen inte kan

upprätthållas, fullgöra de uppgifter som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen. Vidare får en civilbefälhavare förordna om beredskapstillstånd enligt lagen därom (1960:513) om stridshandlingar har inletts mot svenskt territorium och förbindelserna med riksstyrelsen inte kan upprätthållas.

2.2 ÖCB:s studie 1989

ÖCB genomförde år 1989 särskilda studier avseende ledningen inom den civila delen av totalförsvaret. Studierna rapporterades till regeringen med ÖCB:s skrivelse (1989-10-20, dnr 291-349/89) "Ledningen av totalförsvarets civila del under kriser och i krig".

ÖCB anser i rapporten att "civilbefälhavarinstitutionen och CB:s långtgående befogenheter i krig huvudsakligen motiveras av behovet av en civil myndighet som under extraordinära förhållanden - dvs. under krig och krigsliknande tillstånd - tillsammans med MB kan samordna våra totala civila och militära resurser inom en region och kraftsamla dessa resurser till de för försvaret av vårt territorium och för befolkningens skydd och överlevnad väsentligaste uppgifterna".

CB:s uppgift blir därvid, enligt ÖCB, att inrikta och samordna den civila totalförsvarsverksamheten samt att samverka med militär chef. ÖCB ansåg även att till dessa övergripande uppgifter borde läggas vissa funktionsledande uppgifter, främst inom funktionerna Befolkningsskydd och räddningstjänst, Hälso- och sjukvård, Psykologiskt försvar, Ordning och säkerhet samt Transporter.

ÖCB föreslog vissa ändringar i civilbefälhavareinstruktionen.

Regeringen angav i prop. 1989/90:100, bilaga 6, att "de

principer för ledning som redovisats i överstyrelsens rapport redan nu kan utgöra en allmän grund för myndigheternas fortsatta arbete".

I sammanhanget bör också nämnas att den s.k. CFL-utredningen i sitt betänkande (SOU 1989:42) "Civilt försvar" lämnade vissa förslag om civilbefälhavarnas uppgifter m.m.

2.3 Regional indelning inom andra delar av totalförsvarets civila del

Inom vissa av funktionerna inom totalförsvarets civila del finns f.n. ledningsorgan på den högre regionala nivån. Dessa är följande.

- Elförsörjning: Elbefälhavare
- Telekommunikationer: Teleregionchef och radioregionchef
- Järnvägstransporter: Affärsområdeschef ur SJ och banregionchef ur Banverket
- Sveriges Radio: Programområdeschef
- Posten: Postbefälhavare
- Vaghållning: Regionchef

Olika funktionsansvariga myndigheters (motsv.) regionala organisation i krig framgår av bilaga 2. LEMO hänvisar också i detta sammanhang till Regionutredningens betänkande, bilaga 2, (SOU 1992:65) "Kartboken". LEMO vill också framhålla att f.n. pågår stora omstruktureringar inom flera av de berörda myndigheterna (motsv.).

2.4 Utredningen om den offentliga verksamhetens regionala uppbyggnad

Regionutredningen lämnade i juni 1992 betänkandet (SOU 1992:63) "Regionala roller - en perspektivstudie". I betänkandet presenterar utredaren en analys av tre alternativ för uppbyggnaden av den offentliga verksamhetens regionala nivå.

Det första alternativet innebär ett statligt regionalt ansvar. Den samordnade länsförvaltningen utvidgas till fler områden och länsstyrelsens roll som sammanhållande regionalt organ stärks. Länsstyrelsernas organisation renodlas vidare genom att lekmanstyrelserna avskaffas. Landstingen berörs inte direkt i detta alternativ. Deras roll blir i hög grad beroende av utfallet av den pågående utredningen om hälso- och sjukvårdens finansiering och organisation.

Det andra alternativet innebär att kommuner i samverkan får ansvaret för de regionala frågorna. Landstingen avvecklas och deras uppgifter förs över till kommunerna eller till kommuner i samverkan. Länsstyrelserna finns i detta alternativ kvar med i princip nuvarande inriktning och omfattning. Eventuellt kan vissa uppgifter föras över från länsstyrelserna till ett organ för kommuner i samverkan.

Enligt det tredje alternativet bildas ett nytt regionalt folkvalt organ. Det får sina uppgifter från dagens landsting och länsstyrelser. Landstingen avvecklas medan länsstyrelserna lever kvar om än i annan form.

När det gäller den geografiska indelningen betonas att de framtida regionerna bör vara utformade efter näringsgeografiska utgångspunkter. Regionerna bör vidare vara utformade mer efter samhällsplaneringens behov än vad

som i dag är fallet. Antalet regioner bör enligt utredaren vara färre än i dag men inte så få att nationalstatens suveränitet utmanas.

Regeringen anmälde i prop. 1991/92:100, bilaga 14, att den avsåg tillkalla en parlamentarisk beredning för det fortsatta arbetet med såväl den regionala verksamhetens uppbyggnad som landets indelning i län. Direktiv (dir. 1992:86) för en regionberedning har nyligen meddelats.

3 ÖVERVÄGANDEN

I detta kapitel behandlas inledningsvis några grundläggande utgångspunkter för hur ledningen av totalförsvarets civila del bör utformas. Med dessa som grund diskuteras därefter motiven för civilbefälhavareinstitutionen och civilbefälhavarnas uppgifter i krig. I ett tredje avsnitt övervägs hur dessa uppgifter samt den offentliga verksamhetens regionala uppbyggnad påverkar indelningen i civilområden. Slutligen behandlas civilbefälhavarnas fredstida uppgifter och den fredstida lokaliseringen av civilbefälhavarnas kanslier.

Utredningens förslag med anledning av slutsatserna i detta kapitel sammanfattas i ett följande kapitel.

3.1 Grundläggande utgångspunkter

Grundläggande för utformningen av ledningssystemet för det civila försvaret är de aktuella samhällsförhållandena och möjliga förändringar av dessa, de uppgifter som det civila försvaret skall lösa samt karaktären av de situationer ("hotbilder") i vilka uppgifterna skall lösas.

Ett civilt ledningssystem för krig berör all samhällsverksamhet och måste utgå från det sätt att leda och styra denna verksamhet som råder under fred.

Samhällets omställning till krigsförhållanden och andra extraordinära situationer måste kunna ske snabbt och smidigt. Det finns en stor risk för att stora omorgani-

sationer leder till oklarhet och förvirring. Det är också viktigt att de ledningsmetoder som tillämpas i det fredstida samhället så långt möjligt tillämpas även i krigstider. Människor bör, trots de ändrade yttre förhållandena, kunna känna igen sig och de myndigheter med vilka de har att göra. Såväl organisation som metoder för ledning av totalförsvarets civila del i krig, dvs. samhällets hela verksamhet utom den militära, måste därför bygga på de principer som gäller i fred.

I Sverige tillämpar vi därför sedan länge den s.k. ansvarsprincipen, innebärande att den som har ansvar för en viss samhällsverksamhet i fred också har motsvarande ansvar i krig, om verksamheten då skall fortgå, liksom för att erforderliga beredskapsåtgärder vidtas.

Samhällsverksamheten är mot denna bakgrund indelad i ett antal för totalförsvaret betydelsefulla funktioner. För varje funktion är, enligt förordningen (1986:294) om ledning och samordning inom totalförsvarets civila del, en funktionsansvarig myndighet på central nivå utsedd. Förordningen återfinns som bilaga 3, varav också framgår funktionsansvarets innebörd.

Samhällsutvecklingen medför att såväl organisation som metoder för att styra och leda samhällsverksamheten ständigt förändras. Detta är inte minst aktuellt i dessa dagar som kännetecknas av ett omfattande reform- och förändringsarbete. Ledningen av det civila försvaret måste anpassas härtill. Det är emellertid också viktigt att beredskapsfrågorna beaktas i det pågående reformarbetet. LEMO får anledning att återkomma till dessa frågor i ett kommande betänkande om ledningen av totalförsvarets civila del. Längre fram i detta kapitel behandlas endast de förändringar som kan ha direkt betydelse för indelningen i civilområden och civilbefälhavarnas uppgifter.

Den organisatoriska lösningen för ledningen av totalförsvarets civila del skall alltså utgå från organisation och ansvarsförhållanden i fred. Men krigsmiljön kan ställa alldeles speciella krav på ledning som inte finns i fred.

Det kan sålunda vara nödvändigt att anpassa ledningen till behovet av samverkan med det militära försvaret, som självfallet organiseras med utgångspunkt från de krigstida kraven.

Särskilda tvärsektoriella ledningsorgan kan behöva inrättas för att inrikta och samordna skilda funktioner inom det civila försvaret mot gemensamma mål.

I krig finns ett stort behov av att kunna fördela och kraftsamla knappa resurser för olika ändamål. För att tillgodose dessa behov kan det vara nödvändigt att inrätta särskilda ledningsorgan eller ge redan befintliga ytterligare befogenheter och resurser.

Enligt 1992 års försvarsbeslut (prop. 1991/92:102, bet. FÖU 12, rskr. 337) har det civila försvaret till uppgift

- att värna civilbefolkningen mot verkningarna av krigshandlingar och under kriser trygga en livsnödvändig försörjning,

- att under kriser och i krig stödja försvarsmakten, samt

- att, för fullföljandet av dessa uppgifter, under kriser och i krig upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna.

Planeringen skall utgå från dels de påfrestningar som Sverige kan utsättas för vid ett väpnat angrepp, dels de försörjningsproblem som kan uppstå i samband med allvar-

liga, krigshotande internationella kriser och i en neutralitetssituation.

Vid ett väpnat angrepp är uppgifterna för det civila försvaret att dels stödja försvarsmakten, dels lindra konsekvenserna för befolkningen.

1992 års försvarsbeslut innebär viktiga justeringar av grunderna för totalförsvarets planering inför ett väpnat angrepp. De stort upplagda, långvarigt förberedda angreppsåtgärderna mot landet med syfte att successivt erövra svenskt territorium skall inte längre vara den främsta dimensioneringsgrunden för det militära försvaret. I stället skall angrepp med höga tidskrav, med mera begränsade, men kvalitativt högtstående resurser och med maximalt utnyttjande av militär överraskning sättas i fokus.

Försvarsmakten skall kunna möta ett angrepp som - i ett läge av förhöjd politisk spänning i Europa - inleds med endast kort militär förvarning. Angriparen skall därigenom antas kunna sätta in endast begränsade styrkor, som dock till huvuddelen har hög kvalitet, och vara inriktad på att nå snabb strategisk och operativ framgång. Försvarsmakten skall sålunda ha en betryggande förmåga att motstå ett angrepp som inledningsvis kraftsamlas mot vitala funktioner inom Sveriges nationella ledningssystem och inom totalförsvaret. Denna angreppsform brukar benämnas "strategiskt överfall".

Vid ett angrepp över havet skall det militära försvaret inriktas mot att hindra en angripare att få fast fot på svensk mark. Vid ett angrepp över landgränsen skall inriktningen liksom hittills vara att successivt bryta angriparens anfallskraft genom ett djupförsvär.

Om en angripare genom sina operationer lyckas bryta vårt organiserade motstånd skall alla tillgängliga resurser

utnyttjas för att fullfölja försvaret i alla de former som folkrätten medger.

Dessa uppgifter för det militära försvaret skall vara styrande också för planeringen inom den civila delen av totalförsvaret. Den skall således kunna bidra till en betryggande förmåga att motstå ett överraskande inlett angrepp som kraftsamlas mot vitala samhällsfunktioner.

3.2 Civilbefälhavarnas uppgifter i krig

I föregående avsnitt underströks vikten av att ledningen av det civila försvaret i krig bygger på de fredstida organisatoriska och administrativa formerna för styrning och ledning av samhällsverksamheten. Det finns därför anledning att inledningsvis ställa frågan om civilbefälhavareinstitutionen behövs i fred och/eller krig. Civilbefälhavarna har ju inga andra fredstida uppgifter än beredningsplanläggning samt utbildning och övning inför krig.

Krigsmiljön kan ställa alldeles speciella krav på ledning som inte finns i fred och som motiverar att särskilda ledningsorgan inrättas eller redan befintliga ges ytterligare befogenheter och resurser.

De förhållanden som kan motivera avsteg från den s.k. ansvarsprincipen kan delas in i tre grupper enligt följande.

Det kan, för det första, vara nödvändigt att anpassa ledningsorganisationen till behovet av samverkan med det militära försvaret, som självfallet organiseras med utgångspunkt från de krigstida kraven. Särskilda civila ledningsorgan kan behövas för detta ändamål.

Det kan, för det andra, i krig finnas ett behov av sär-

skilda tvärsektoriella ledningsorgan med uppgift att inrikta och samordna skilda funktioner inom det civila försvaret mot gemensamma mål.

I krig finns för det tredje ett stort behov av att kunna fördela och kraftsamla knappa resurser för olika ändamål. För att tillgodose detta behov kan det vara nödvändigt att inrätta särskilda ledningsorgan eller ge redan befintliga ytterligare befogenheter och resurser.

I det följande övervägs om var och en av dessa motiv föreligger i fråga om civilbefälhavarna samt vad uppgiften innebär och hur den påverkar indelningen i civilområden.

3.2.1 Samverkan med militära försvaret

En huvuduppgift för det civila försvaret i krig är att stödja det militära försvaret som inte kan verka isolerat utan kontinuerlig samverkan med och stöd från det övriga samhället. Man förlitar sig i planeringen i betydande grad på det civila samhällets resurser.

En väl fungerande hälso- och sjukvård i krig är en förutsättning för de militära förbandens stridsvärde och ytterst för totalförsvarets uthållighet. Den är planlagd att genomföras i samverkan mellan den civila och den militära sjukvårdsorganisationen. Den civila sjukvården skall därvid kunna svara för huvuddelen av all kvalificerad sjukvård för militära patienter.

Det militära försvaret är i avgörande grad beroende av väl fungerande telekommunikationer. Dess operativa rörlighet är starkt beroende av drivmedel samt av fungerande förbindelser och av tjänster från civila transport- och trafikföretag. Tillgången på elkraft har stor betydelse för försvarsmaktens verksamhet.

Försvarsmaktens försörjning med livsmedel, industrivaror, byggnadsarbeten och reparationer har stor betydelse under en uppbyggnadsperiod och vid mobilisering. Detta kräver en omsorgsfull och noggrann planläggning i fred, inte minst för att säkerställa att samhället kan tillgodose behoven. I ett längre krigsförlopp måste också försvarsmaktens ersättningsbehov tillgodoses. I ett kort och intensivt krig är däremot stödbehoven och även möjligheterna att tillgodose dem mindre. I en sådan situation får man leva efter principen "man tager vad man haver".

Den civila delen av totalförsvaret har i en del fall behov av militärt stöd. Varning av civilbefolkningen vid flyganfall är beroende av en väl fungerande luftbevakning. Viktigare anläggningar och transporter måste ges militärt skydd. Militär trupp, som inte är upptagen av strid, kan behöva biträda vid olika former av skadeavhjälpande åtgärder.

I fråga om upprätthållande av ordning och säkerhet måste totalförsvarets olika delar samverka och stödja varandra.

Den ökade betoningen i planeringen på ett s.k. "strategiskt överfall" som, i ett läge av förhöjd politisk spänning i Europa, inleds med endast kort militär förvarning och riktas mot vitala funktioner i samhället ökar kraven på en väl fungerande samverkan mellan totalförsvarets militära och civila delar. Behov av gemensam lägesbedömning och gemensamma prioriteringar när det gäller den skadeavhjälpande verksamheten uppstår snabbt. Intressekonflikter kan uppstå mellan militära och civila behov och önskemål. Sådana konflikter måste få en rimligt sammanvägd lösning.

Vid ett "strategiskt överfall" är en snabb och korrekt

nyhetsförmedling och information till allmänheten liksom andra åtgärder inom det psykologiska försvaret av den största betydelse. Detta ställer stora krav på samverkan och samordning.

Militära operationer kan inte genomföras utan hänsynstagande till det civila samhället. På motsvarande sätt måste åtgärder inom det civila försvaret anpassas till den militära planläggningen. Det kan till exempel gälla i samband med omfattande utrymningar.

Behovet av samverkan och ömsesidigt bistånd i krig mellan totalförsvarets olika delar är således omfattande och mångfacetterat.

Den s.k. ansvarsprincipen innebär att ledningen av totalförsvarets skilda civila delar åvilar olika organ. En militär chef kan därför i verkställighetslägen behöva samverka med resp. begära stöd av olika organ.

Det är emellertid angeläget att en militär chef har en civil motpart att samverka med när det gäller bl.a. gemensamma lägesbedömningar, övergripande prioriteringar och ömsesidigt hänsynstagande vid operationers genomförande. En militär chef måste, framförallt i snabba lägen, kunna vända sig till en företrädare för det civila samhället för att framföra sina bedömningar, avsikter, önskemål och behov. På motsvarande sätt bör det finnas en företrädare för det civila samhället som kan framföra de samlade civila synpunkterna på krigföringen. Det skall inte ankomma på den militära chefen att avväga skilda civila intressen.

Inom försvarsmakten svarar fr.o.m. den 1 juli 1993 tre militärbefälhavare för den operativa ledningen på högre regional nivå. Denna ledning utövas i syfte att samordna insats med mark-, sjö- och flygstriidskrafter jämte stödverksamhet inom ett tilldelat operationsområde och om-

fattar att

- bedöma det operativa läget och fatta beslut i stort innefattande riktlinjer för operationens genomförande,
- utforma operationsplan,
- ställa uppgifter och fördela resurser,
- reglera befälsförhållanden,
- samordna stridande förbands verksamhet och erforderliga stödfunktioner sinsemellan och med totalförsvaret i övrigt,
- om läget kräver det fatta nytt beslut i stort,
- följa utvecklingen och rapportera till överbefälhavaren.

En militärbefälhavare leder också inom sitt område genomförandet av mobiliseringen. Ledning av mobilisering måste kunna ske samtidigt som ledningen av operationen och annan verksamhet utförs. Anskaffning av förnödenheter skall kunna ske parallellt med att mobilisering genomförs.

Effektiviteten i den operativa ledning som kan åstadkommas i krig, är i stor utsträckning beroende på de förberedelser i form av bl.a. operativa planer som gjorts i fred.

På civil sida finns i fred ingen myndighet med tvärsektorieella och samordnande uppgifter på högre regional nivå. Mot bakgrund av vad som har anförts i det föregående är det emellertid ett starkt behov av en sådan myndighet i krig för samverkan med militärbefälhavaren. Det bör vara en myndighet med vilken resp. militärbefälhava-

re har att samverka. De bör ha sammanfallande geografiska ansvarsområden. I sammanhanget erinrar LEMO om att försvarsområdena i allt väsentligt har sammanfallande gränser med länen. Norrbottens län omfattar dock tre försvarsområden.

För att kunna lösa sina samverkansuppgifter måste den civila myndigheten naturligtvis ha tillgång till en god sammanställd bild över läget inom det civila samhället och dess skilda sektorer/funktioner inom det geografiska ansvarsområdet. Det innebär däremot inte att den måste ha detaljkunskap om läget inom varje sektor/funktion. Överblicken och sammanhanget är viktigast. Myndigheten bör dock ha ett sådant kontaktnät att även detaljerade uppgifter kan inhämtas snabbt.

För att samverkansuppgifterna skall kunna lösas måste myndigheten också ha befogenheter (eller åtminstone sådan auktoritet) att den kan inrikta den civila verksamheten i enlighet med vad som har överenskommit med den militära motparten. Det innebär inte i och för sig någon funktionell ledningsuppgift innefattande t.ex. att ställa uppgifter och fördela resurser. Den uppgiften ankommer på de funktionsansvariga myndigheterna och organen.

Den civila myndigheten bör i krig vara samgrupperad med resp. militärbefälhavare.

Samverkanskravet är således ett skäl i sig för en civilbefälhavareinstitution. Det är ett starkt önskemål att civil- och militärområden har sammanfallande gränser.

3.2.2 Inriktning och samordning av det civila försvaret

Tidigare har anförts att det kan finnas ett behov i krig att inrätta särskilda tvärsektoriella ledningsorgan med

uppgift att inom ett geografiskt ansvarsområde inrikta och samordna skilda funktioner inom det civila försvaret mot gemensamma mål.

I föregående avsnitt konstaterades att en militärbefälhavare bör ha en civil samverkansmyndighet med motsvarande geografiskt ansvarsområde. Vidare konstaterades att denna myndighet för att lösa sina samverkansuppgifter måste ha en god sammanhållen bild över läget inom det civila samhället och sådana befogenheter (eller åtminstone sådan auktoritet) att den kan inrikta den civila verksamheten i enlighet med vad som har överenskommits med den militära motparten. Samverkanskravet är således ett motiv i sig för en civilbefälhavareinstitution.

Det finns emellertid skäl att pröva om rent civila samordningsbehov på högre regional nivå motiverar civilbefälhavarna. Detta med hänsyn till bl.a. hur de geografiska ansvarsområdena bör utformas. I föregående avsnitt framhölls att samverkansaspekterna talar för att militärbefälhavare och civilbefälhavare skall ha sammanfallande geografiska ansvarsområden.

I krig, inte minst vid ett s.k. "strategiskt överfall", uppstår med stor sannolikhet situationer då besked eller beslut inte kan eller inte hinner inhämtas från den som normalt har beslutsrätten. Därför måste ett decentraliserat beslutsfattande vara förberett och kunna utövas. Särskilt allvarligt vore om motstånd inte skulle bjudas ett angrepp därför att beslut inte har erhållits från högre instans.

Enligt den administrativa fullmaktslagen och förordningen (1988:97 resp. 1988:1215) får civilbefälhavare i krig fullgöra de uppgifter som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen om förbindelsen med riksstyrelsen inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan

upprätthållas eller om omedelbara åtgärder måste vidtas. Under samma förutsättningar har länsstyrelserna motsvarande befogenheter om förbindelsen har avbrutits med både regeringen och civilbefälhavaren. Befogenheterna gäller i båda fallen självfallet endast inom det egna geografiska ansvarsområdet.

Enligt lagen om beredskapstillstånd (1960:513) och beredskapskungörelsen (1960:575) har civilbefälhavare - eller, om hans beslut inte kan avvaktas, länsstyrelse - rätt att förordna om beredskapstillstånd genom beredskapslarm om stridshandlingar inleds mot svenskt territorium och förbindelserna med riksstyrelsen inte kan upprätthållas.

I och för sig utgör dessa delegeringsregler inget motiv för civilbefälhavareinstitutionen. Befogenheterna skulle kunna delegeras från regeringen till länsstyrelserna. Det måste emellertid anses vara en betydande fördel att det i de aktuella fallen finns en instans med ett större geografiskt ansvarsområde än län.

Enligt "ansvarsprincipen" utövas ledningen av totalförsvarets civila del av många myndigheter och andra organ på skilda nivåer. De olika myndigheternas och organens interna organisation och regionala indelning varierar i betydande grad. Någon enhetlighet föreligger inte. Inte minst geografiska och demografiska förhållanden i olika landsändar samt tekniska, ekonomiska och andra förutsättningar för olika verksamheter har lett till detta. Olika funktionsansvariga myndigheters regionala organisation i krig framgår av bilaga 2.

Samhället är komplext. Samtidigt råder ett stort beroendeförhållande mellan olika sektorer/funktioner. I fredstid klaras mycket av de komplexa beroendeförhållandena genom en fungerande marknad vari tjänster och varor bjuds ut och köps. Samverkan mellan olika myndigheter är

också ett naturligt och självklart inslag i det fredstida samhället.

Sättet att samverka mellan myndigheter och sättet att samordna verksamheter i fredssamhället skall utgöra grunden för samordning och samverkan i krig. Men krigsfallet ställer krav på samordning och samverkan av en helt annan omfattning än fredssituationen. Det som skiljer krigsförhållandena från fredsförhållandena är inte främst arten av påfrestningar utan deras dimension och geografiska omfattning. I krig är också kraven på snabbt beslutsfattande större. Tidsödande samrådsförfaranden är inte möjliga.

Det behövs därför någon som i krig inom ett givet geografiskt område inriktar och samordnar all civil samhällsverksamhet mot gemensamma mål så att största möjliga försvarseffekt i vid mening åstadkoms. På riksnivå ankommer detta på regeringen med biträde av centrala myndigheter. Men samordning måste också kunna utövas på lokal och regional nivå, bl.a. med hänsyn till att förhållandena varierar mellan olika landsändar. I krig är det inte heller möjligt för regeringen att följa och överblicka läget och samordningsbehoven i olika landsändar.

På lokal nivå utövas samordningen av kommunstyrelsen, som är högsta civila totalförsvarsmyndighet i kommunen. På länsnivå utövas rollen av länsstyrelsen som redan i fred har betydande samordningsuppgifter inom länet.

Regionutredningen har i betänkandet (SOU 1992:63) "Regionala roller - en perspektivstudie" anfört att nuvarande län utgör för små planeringsområden. Detta gäller, enligt LEMO:s mening, även i fråga om samordning inför och i krig. Som nämnts har regeringen tillkallat en parlamentarisk beredning med uppgift att överväga bl.a. länsindelningen. En rimlig bedömning är dock att

en eventuell ny länsindelning inte kan förverkligas ännu på flera år.

Åtminstone så länge nuvarande länsindelning gäller behövs därför i krig en samordnande myndighet på nivå mellan den centrala och länen.

Det finns inget entydigt svar på hur stora geografiska ansvarsområden som dessa samordningsmyndigheter bör ha. Flera faktorer påverkar detta, såsom näringsgeografiska och demografiska. Även skilda samhällssektorer regionala indelning måste beaktas. Som har framgått av beskrivningen i avsnitt 2.3 och bilaga 2 företer dessa en synnerligen brokig karta.

På LEMO:s begäran har Posten, Televerket, Vägverket, Statens järnvägar/Banverket, Statens invandrarverk, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) samt Sveriges riksbank lämnat sina synpunkter avseende samordning av totalförsvarets civila del på högre regional nivå.

Posten anser att en civilbefälhavare - inom vart och ett av föreslagna tre civilområden - skall inrikta verksamheten efter samma principer som för närvarande. Civilbefälhavaren bör samverka med en postbefälhavare representerad av kontaktpersoner på uppehållsplatsen.

Televerket erinrar om att det skall bolagiseras den 1 januari 1993 samt att funktionsansvaret för funktionen Telekommunikationer då övergår till den nybildade Telestyrelsen. Det nya telebolagets roll och uppgifter på skilda nivåer inom totalförsvaret är inte helt utklarad. Televerket ser emellertid f.n. inga påtagliga svårigheter eller problem med att anpassa sin samverkan med totalförsvaret på den högre regionala nivån till en indelning i tre civilområden.

Vägverket anser att samverkan med militär- och civilbefälhavare löses bäst genom en samverkansgrupp från Vägverket placerad på MB/CB krigsuppehållsplats. Vägverket redovisar inga synpunkter på indelningen i civilområden.

Invandrarverket anser att behovet av en högre regional samverkande och samordnande myndighet är helt klart. Verket anser att civilbefälhavaren skall vara inriktningsansvarig och att civilområdena skall ha sammanfallande gränser med militärområdena.

NUTEK hänvisar beträffande delfunktionen Elförsörjning till yttrande från Kraftsam Elberedskap, som framhåller att grundläggande för indelningen i elområden är elsystemets tekniska utformning, branschens uppdelning i företag samt indelningen i distributionsområden. Kraftsam Elberedskap anser att den nuvarande indelningen i fem civilområden från elsamverkanssynpunkt är en bra lösning. En övergång till tre civilområden är dock inte gränssättande. Samverkan under beredskap och krig kommer även i framtiden att ske via samverkansgrupper. Olägenheter som kan uppstå i den fredstida samverkan är inte av större svårighetsgrad än att de går att lösa.

Riksbanken framhåller att genom information från civilbefälhavare till bankens regionchefer om "aktuellt läge, en angripares möjligheter och de militära chefernas intentioner samt behovet av inriktning och samordning av verksamheten" kan Riksbanken inrikta sina åtgärder i överensstämmelse med det övriga försvarets inriktning mot ett gemensamt mål. Enligt Riksbanken synes "denna princip för indirekt ledning/styrning/inriktning vara lämplig även om civilområdena minskas från fem till tre".

SJ/Banverket erinrar i en gemensam skrivelse om att deras organisation uppvisar ringa överensstämmelse med nuvarande milo/civo-indelning. Organisation och lednings-

förhållanden avses i princip inte ändras i krig. De båda verken bör representeras av samverkansgrupp på MB/CB krigsuppehållsplats och kan möjligen tilldelas vissa beslutsbefogenheter. En övergång från fem till tre civilområden bedöms förstärka behovet av dessa samverkansgrupper. Däremot anser verken att det är mindre lämpligt att inordna järnvägsrepresentanterna i civilbefälhavarens transportfunktion.

LEMO kan konstatera att för de myndigheter eller organisationer med viktiga totalförsvarsuppgifter, som har någon form av regional indelning, så överensstämmer den i mycket ringa grad med nuvarande indelning i fem civilområden. Andra faktorer än civilområdesindelningen har naturligt nog varit styrande för resp. funktions regionala organisation. Även i krig bör varje funktions ledning utformas utifrån dess förutsättningar. Samordning och samverkan får - och kan - tillgodoses på annat sätt, bl.a. genom samverkansorgan. Mot den bakgrunden synes en minskning från fem till tre civilområden inte leda till några större problem.

Civilbefälhavarna skall emellertid också samordna och inrikta verksamheten på lägre regional nivå, främst vid länsstyrelserna. En sammanslagning av Södra och Västra civilområdena kan från den utgångspunkten vara tveksam. Det finns en uppenbar risk för att problemen i södra Sverige, främst Skåne, och i Göteborgsområdet i vissa krigsfall kan bli en civilbefälhavare övermäktiga. Genom särskilda åtgärder, t.ex. genom att civilbefälhavarens befogenheter för viss tid eller för vissa uppgifter delegeras till en länsstyrelse, kan dock den risken minskas. LEMO vill i det sammanhanget erinra om det samarbete som växt fram i det s.k. "NORP-området". Väst-sverigeutredningen har i juni i år överlämnat betänkandet (SOU 1992:66) "Västsverige - region i utveckling". Utredaren föreslår i betänkandet en temporär lösning i form av en försöksverksamhet med ett regionförbund

enligt kommunalförbundsmodell där kommuner och landsting i Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län får samverka i övergripande utvecklingsfrågor. Länsstyrelsens ansvar för regionala utvecklingsfrågor flyttas till förbundet. På sikt anser utredaren att de fyra västsvenska länen bör slås samman till ett. För detta behövs dock enligt utredaren ett fortsatt utredningsarbete. Utredningens betänkande remissbehandlas för närvarande.

Ett sammanslaget civilområde i Norrland kommer att till ytan bli mycket stort. I delbetänkandet (SOU 1991:112) om Försvarsmaktens ledning anförde LEMO att de södra försvarsområdena eller ett underhållsregemente i Norrlands militärområde bör förstärkas med transport- och fältarbetskompetens för att ledningen av transporter till Övre Norrland skall säkerställas. Enligt vad LEMO har erfarit överväger ÖB f.n. hur och var en sådan förstärkning bör organiseras.

Ledningen av transportrörelserna genom Nedre Norrland måste självfallet ske i samverkan militärt/civilt. En civilbefälhavare i ett sammanslaget civilområde i Norrland kan därför i krig behöva organisera en särskild transportledningsresurs i den södra delen av området.

Sammanfattningsvis kan således konstateras att det finns ett behov av en myndighet som på högre regional nivå samordnar och inriktar verksamheten inom den civila delen av totalförsvaret. I vissa hänseenden kan en minskning av antalet civilområden från fem till tre från denna utgångspunkt kräva särskilda åtgärder. Några avgörande hinder härför föreligger dock inte.

3.2.3 Ledning på högre regional nivå av vissa funktioner inom totalförsvarets civila del

I de två föregående avsnitten har konstaterats dels att det bör finnas en civil myndighet på högre regional nivå som samverkar med motsvarande militärbefälhavare, dels att på samma ledningsnivå behövs en myndighet som i krig samordnar och inriktar den civila delen av totalförsvaret. Därvid har konstaterats att det är ett starkt önskemål att civilområden och militärområden har sammanfallande gränser samt att samordningsuppgifterna kan lösas vid en indelning av riket i tre civilområden. I detta avsnitt övervägs om det inom någon funktion inom det civila försvaret dessutom behövs en ledningsinstans på högre regional nivå som inte finns i fred och om detta påverkar indelningen i civilområden.

Utredningen finner anledning att i detta sammanhang utveckla innebörden av begreppen "inrikta och samordna" resp. "leda".

Att "inrikta och samordna" innebär, enligt utredningen, att ange gemensamma och övergripande mål för den civila totalförsvarsverksamheten, att fatta och formulera "beslut i stort" och ange övergripande prioriteringar. I uppgiften ingår också att se till att erforderlig samverkan kommer till stånd. Däremot ingår inte att ställa preciserade uppgifter till olika effektuerande organ eller i detalj fördela resurser. Detta tillhör uppgiften att "leda".

I ÖCB:s studie 1989 om ledningen i krig av totalförsvarets civila del framhölls att civilbefälhavarnas huvuduppgift är att inrikta och samordna den civila totalförsvarsverksamheten samt att samverka med militär chef. ÖCB ansåg att till dessa övergripande uppgifter borde läggas vissa funktionsledande uppgifter, främst inom funktionerna Befolkningsskydd och räddningstjänst,

Hälso- och sjukvård, Psykologiskt försvar, Ordning och säkerhet samt Transporter. Därutöver bedömde ÖCB att civilbefälhavarna behövde funktionskompetens inom funktionerna Försörjning och Arbetskraft.

På begäran av LEMO har ÖCB, Rikspolisstyrelsen (RPS), SRV, Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF), Socialstyrelsen (SoS), Statens jordbruksverk (SJV), Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) samt NUTEK redovisat sin uppfattning om funktionsledningen på högre regional nivå.

ÖCB erinrar i fråga om funktionen Transporter att den är indelad i delfunktionerna Transportsamordning, Landsvägstransporter, Väghållning, Flygtransporter, Järnvägstransporter, Banhållning och Sjötransporter. För dessa delfunktioner utom Transportsamordning och Landsvägstransporter fullgörs de funktionsledande uppgifterna på högre regional nivå genom resp. delfunktionsansvarig myndighet.

Enligt ÖCB krävs en funktionsledning av landsvägstransporter på högre regional nivå för att kunna omfördela resurserna. Det krävs även en transportsamordning på denna nivå. ÖCB anser att civilbefälhavaren bör ha dessa funktionsledande uppgifter. ÖCB anför inga särskilda synpunkter på indelningen i civilområden med hänsyn härtill annat än att "funktionsledningen på högre regional nivå bör således bibehålla nuvarande utformning".

I fråga om funktionen Försörjning med industrivaror anför ÖCB att civilbefälhavaren inte har några ledningsuppgifter inom funktionen. ÖCB anser vidare att förändringen till tre civilområden inte påverkar tidigare ställningstagande att civilbefälhavarna behöver en funktionskompetens inom området Industriell försörjning för att kunna utöva sin samordningsuppgift.

RPS anser att funktionen Ordning och säkerhet behöver en

funktionsledning på den högre regionala nivån, "i synnerhet mot bakgrund av att antalet civilområden kan komma att reduceras till tre". Uppgifterna bör även i framtiden läggas på en civilområdespolischef som under civilbefälhavaren bör ges ansvaret för ledningen av polisverksamheten inom civilområdet. På grund av de framtida civilområdenas storlek bör även en biträdande civilområdespolischef förordnas. RPS utvecklar också sin syn på ledningen av säkerhetspolisen och anser att det på den högre regionala nivån bör finnas representation från säkerhetspolisen.

SPF anser att behovet av funktionsledning för funktionen Psykologiskt försvar på högre regional nivå kvarstår. Med endast tre civilområden bör funktionsledningen stärkas. I skrivelsen utvecklar SPF sin uppfattning om civilbefälhavarnas uppgifter inom funktionen.

SoS framhåller att "även om vissa större förändringar sker i fredsorganisationen inom funktionen Hälso- och sjukvård, socialtjänst samt hälsoskydd minskar inte kravet på en stark ledningsorganisation i krig på högre regional nivå". SoS anser att de förslag som redovisades i ÖCB:s ledningsöversyn avseende civilbefälhavarnas roll och uppgifter fortfarande är giltiga.

SJV erinrar om att den livsmedelspolitiska reformen 1991 leder till stora förändringar inom sektorn, även i organisatoriskt hänseende. De ändrar dock inte, enligt SJV, de principer som gäller för livsmedelsförsörjningen i krig, nämligen att den så långt som möjligt skall ske på samma sätt som i fred. SJV bedömer att förändringarna och en inriktning mot tre civilområden inte påverkar civilbefälhavarnas uppgifter inom livsmedelsförsörjningen, som närmast bör hänföras till samordningsuppgiften snarare än funktionsledning.

AMS anmäler att inga förändringar av betydelse i frågan

har genomförts inom Arbetsmarknadsverket sedan ÖCB:s ledningsöversyn genomfördes. AMS föreslår att arbetskraftsfunktionen skall vara representerad på civonivån.

NUTEK erinrar om att överenskommelsen mellan oljeföretagen och staten om Drivmedelscentralen AB (DMC) har upphört att gälla fr.o.m. den 1 januari 1992. Detta innebär att DMC krigsorganisation med centralkontor, zonchefer, länsdrivmedelsledare och distributionschefer har utgått. En ny samverkansorganisation mellan staten och branschen håller på att byggas upp. Någon särskilt inrättad organisation för funktionsledning på högre regional nivå finns inte. Antalet civilområden, tre, fyra eller fem, har ingen betydelse för verksamheten.

SRV anser att civilbefälhavarens huvuduppgifter bör vara att utgöra motpart till och samverka med militärbefälhavaren samt samordna de civila försvarsansträngningarna inom civilområdet genom övergripande inriktning och prioritering. Beträffande funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst anser SRV att uppgifterna är av sådan art att de inte behöver innebära direkta ledningsuppgifter för civilbefälhavaren. SRV har utgått från att civilområde och militärområde skall ha sammanfallande gränser.

LEMO konstaterar att de framförda synpunkterna i fråga om funktionerna Transporter, Ordning och säkerhet, Psykologiskt försvar samt Hälso- och sjukvård överensstämmer i allt väsentligt med slutsatserna i ÖCB:s ledningsstudie 1989. LEMO har f.n. inte underlag för en annan bedömning men vill framhålla att utredningen avser återkomma med mer detaljerade förslag om civila försvarets ledning. LEMO konstaterar dock att några synpunkter som motsäger en indelning i tre civilområden inte har framkommit även om redovisningarna i några fall kan tolkas som att nuvarande indelning i civilområden vore fördelaktigare.

LEMO konstaterar vidare att SRV inte anser att det behövs någon funktionsledning på högre regional nivå för funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. Denna uppfattning avviker från den som framfördes i ÖCB:s ledningsutredning. Frågan bör därför studeras närmare i LEMO:s fortsatta utredningsarbete om det civila försvar-
et. Någon avgörande inverkan på indelningen i civilområden har den dock inte. SRV utgår från att militär- och civilområden skall sammanfalla.

LEMO noterar att de funktionsansvariga myndigheterna anser, att civilbefälhavarna inte behöver utöva någon funktionsledande uppgift avseende Försörjning i vid mening och Arbetskraft men att kompetens inom dessa funktioner behövs inom kanslierna för att samordnings-
uppgiften skall kunna utövas.

3.3 Rikets indelning i civilområden

Utredningen har i det föregående konstaterat att en militärbefälhavare i krig bör ha en civil samverkanspart och att deras geografiska ansvarsområden bör sammanfalla. Detta talar således för att det bör finnas tre civilområden med gränser som överensstämmer med Götalands, Svealands resp. Norrlands militärområden.

Utredningen har vidare konstaterat att det på högre regional nivå behövs en civil myndighet med uppgift att samordna och inrikta verksamheten inom totalförsvarets civila del. Utredningen ansåg att denna uppgift kan lösas vid en indelning av riket i tre civilområden.

Utredningen har också angett att en indelning i tre civilområden kan accepteras med hänsyn till vilka funktionsledande uppgifter som civilbefälhavarna bör ha.

LEMO anser att behovet av samverkan mellan det militära och det civila försvaret bör vara avgörande för indelningen i civilområden som alltså bör sammanfalla med indelningen i militärområden.

I delbetänkandet "Försvarsmaktens ledning" anmälde LEMO att frågan om vilket militärområde som Gävleborgs försvarsområde och län skall tillhöra borde närmare övervägas av överbefälhavaren. Denna har senare föreslagit att försvarsområdet och länet skall tillhöra Svealands militärområde.

Gävleborgs län har i flera avseenden, t.ex. näringsgeografiskt och kulturellt, ett närmare samband med Uppsala och Kopparbergs län än med Västernorrlands och Jämtlands län. Gävleborgs län bör således tillhöra Svealands civilområde.

Sverige bör alltså indelas i tre civilområden enligt följande.

Götalands civilområde: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län.

Svealands civilområde: Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län.

Norrlands civilområde: Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

I varje civilområde bör finnas en civilbefälhavare. Han skall biträdas av ett kansli som i krig skall vara samgrupperat med militärområdesstaben.

Liksom f.n. bör civilbefälhavaren vara en av landshövdingarna inom resp. civilområde.

Enligt civilbefälhavareinstruktionen (1988:1121) förordnas ersättare för civilbefälhavaren av regeringen. Om någon ersättare inte är förordnad och civilbefälhavaren är förhindrad att utöva sin tjänst sköts hans uppgifter av kanslichefen. Regeringen har hittills inte förordnat någon ställföreträdande civilbefälhavare.

Det torde i krig komma att ställas stora krav på att civilbefälhavaren genom sin personliga auktoritet utövar ledning och samordning. Han kan därför behöva verka genom s.k. chefsbesök inom civilområdet. I den mån han själv är bunden till krigsuppehållsplatsen kan han behöva ha en medarbetare som på hög nivå kan företräda honom vid skilda överläggningstillfällen. Behovet härav ökar självfallet ju större civilområdet är. Kanslichefen skall leda kansliets arbete på krigsuppehållsplatsen och bör därför inte utnyttjas för den typen av uppgifter.

Det kan också vara fördelaktigt om ställföreträdare finns utsedd i den händelse att ordinarie civilbefälhavare inte kan fullgöra tjänsten. Regeringen behöver då inte omedelbart utse en ny civilbefälhavare bland civilområdets landshövdingar. Det kan vara olämpligt att i en krigssituation flytta en landshövding från dennes län.

Starka skäl talar alltså för att en ställföreträdande civilbefälhavare skall finnas utsedd och fullgöra de uppgifter som civilbefälhavaren ålägger honom. Även ställföreträdaren bör vara en av landshövdingarna inom resp. civilområde.

3.4 Civilbefälhavarnas uppgifter i fred

Enligt civilbefälhavareinstruktionen (1988:1121) skall civilbefälhavarna i fred verka för att totalförsvaret inom resp. civilområde planläggs så att det i krig och

krigsfara kan föras med enhetlig inriktning. De skall vidare leda ledningsövningar, genomföra viss utbildning samt upprätta de planer som behövs. De skall samverka med resp. militärbefälhavare samt samråda med civila myndigheter och organ med uppgifter i krig. Någon väsentlig ändring av de fredstida uppgifterna finner LEMO f.n. inte vara motiverad. LEMO understryker dock att utredningen i ett kommande betänkande avser behandla ledningen av det civila försvaret i sin helhet och därvid avser lämna detaljförslag rörande bl.a. civilbefälhavarnas uppgifter.

Civilbefälhavaren, som i fred förenar uppgiften med landshövdingeämbetet, biträds av ett fredskansli omfattande 9, 11, 19, 9 resp. 11 personår. Kanslierna är i dag belägna i Malmö, Göteborg, Örebro, Östersund och Luleå.

Vid en minskning från nuvarande fem till tre civilområden bör antalet kanslier också reduceras.

Svealands civilområde föreslås bildas av nuvarande Mellersta civilområdet jämte Gävleborgs län. Denna förändring motiverar inte någon ändring i fråga om den fredstida kansliorganisationen. Fredskansliet i Svealands civilområde bör således även i fortsättningen vara förlagt till Örebro och ha i stort sett samma omfattning som för närvarande.

I fråga om fredskanslierna i Götalands och Norrlands civilområden måste däremot deras dimensionering och lokalisering övervägas.

Med utgångspunkt i att de fredstida uppgifterna inte förändras i nämnvärd omfattning och med hänsyn till storleken på det nuvarande kansliet i Mellersta civilområdet bedömer LEMO att fredskanslierna bör omfatta vardera drygt 15 personer.

En så begränsad personalstyrka innebär att regionalpolitiska motiv knappast behöver påverka valet av lokaliseringsort.

Inte heller bör valet av lokaliseringsort bestämmas av den aktuella civilbefälhavarens residensort. Civilbefälhavare skall kunna utses bland civilområdets landshövdingar utifrån de personliga kvalifikationerna. Det är inte rimligt att kansliet skall flytta om en ny civilbefälhavare utses.

Valet bör i stället bestämmas av fredskansliernas samverkans- och kontaktnät i syfte att minimera resekostnaderna. Möjligheterna att tillvarata nuvarande kompetens i kanslierna och de personalpolitiska aspekterna bör också beaktas. Det är en fördel om kansliet ligger i en residensstad. Administrativt stöd kan då erhållas av länsstyrelsen.

Civilbefälhavarna skall samverka med resp. militärbefälhavare i planlägningsarbetet. Ledningsövningar planläggs och genomförs gemensamt. Kontakterna med militärbefälhavaren är följaktligen omfattande och frekventa. Detta talar för att fredskanslierna bör vara lokaliserade till samma ort som militärområdesstaberna.

Kontakterna med skilda civila samverkansorgan är emellertid minst lika omfattande och frekventa. Dessa är ofta belägna till plats där resp. regions näringsgeografiska och demografiska tyngdpunkt finns.

I tabell 3.1 och 3.2 redovisas de viktigaste samverksorganen för civilbefälhavaren i Götalands resp. Norrlands civilområde och deras lokaliseringsorter.

Tabell 3.1 Samverkande myndigheter och organ för civilbefälhavaren i Götalands civilområde

Myndighet (motsv)	Lokaliseringsorter
Militärbefälhavaren	Kristianstad
Länsstyrelse *)	Malmö, Kristianstad, Karlskrona, Kalmar, Växjö, Jönköping, Göteborg, Halmstad, Vänersborg, Mariestad
Landsting *)	Malmö, Lund, Kristianstad, Karlskrona, Kalmar, Växjö, Jönköping, Göteborg, Halmstad, Vänersborg, Mariestad
Teleregion *)	Malmö, Göteborg, Jönköping
Televerket Radio	Malmö, Göteborg
Svensk rundradio AB *)	Malmö, Göteborg
SJ/BV försvarsenhet *)	Malmö, Göteborg
Elbefälhavare *)	Malmö, Trollhättan
Postbefälhavare	Malmö, Göteborg
Vägverket	Jönköping, Göteborg, Kristianstad
Invandrarverket	Malmö, Alvesta, Mölndal
Kustbevakningen	Karlskrona, Göteborg
Sveriges Radio *)	Malmö, Göteborg
Tullverket	Malmö, Göteborg

*) Av särskild vikt

Tabell 3.2 Samverkande myndigheter och organ för civilbefälhavaren i Norrlands civilområde

Myndighet (motsv)	Lokaliseringsorter
Militärbefälhavaren	Boden
Länsstyrelse *)	Härnösand, Östersund, Umeå, Luleå
Landsting *)	Härnösand, Östersund, Umeå, Luleå
Teleregion *)	Sundsvall, Umeå/Luleå
Televerket Radio	Sundsvall, Luleå
Svensk rundradio AB *)	Sundsvall, Luleå
SJ/BV försvarsenhet *)	Gävle (I Luleå finns ett kontor)
Elbefälhavare *)	Sundsvall, Luleå
Postbefälhavare	Sundsvall, Umeå (I Boden finns ett kontor)
Vägverket	Härnösand, Luleå
Invandrarverket	Sundsvall
Kustbevakningen	Härnösand
Sveriges radio *)	Sundsvall, Umeå, Luleå
Tullverket	Haparanda

*) Av särskild vikt

För Götalands del synes valet av lokaliseringsort stå mellan Malmö, Kristianstad och Göteborg. I Malmö och Göteborg finns det övervägande antalet civila samverkansparter. Där finns också de nuvarande kanslierna. I Kristianstad finns militärområdesstaben.

LEMO noterar inledningsvis att av de nuvarande fem civilbefälhavarekanslierna är endast ett lokaliserat till samma ort som militärområdesstaben, nämligen i Östersund. Vid bildningen av Mellersta civilområdet för några år sedan valdes en annan lokalisering (Örebro) än militärområdesstabens (Strängnäs). Riksdagen har vid flera tillfällen avslagit motioner om flyttning av civilbefälhavarekansliet från Malmö till Kristianstad. Hittills har det således bedömts mer angeläget att kanslierna har närhet till samverkande civila parter än till resp. militärområdesstab. LEMO delar den uppfattningen. I Götaland bör valet således stå mellan Malmö och Göteborg.

Därvid kan avståndet till militärområdesstaben i Kristianstad ha en viss betydelse. Hänsyn bör också tas till belägenheten av militärbefälhavarens och civilbefälhavarens gemensamma krigsuppehållsplats. Vidare kan noteras vad LEMO har anfört i det föregående om samverkan inom det s.k. NORP-området. Det kan möjligen tala för att vissa av civilbefälhavarens samordningsuppgifter i fred kan delegeras till någon eller några av länsstyrelserna i detta område.

Det sagda talar för att civilbefälhavarekansliet i Götalands civilområde i fred bör vara lokaliserat till Malmö.

I Norrland synes valet stå mellan Östersund, Sundsvall, Umeå, Luleå och Boden. Av dessa har Östersund det minsta antalet samverkande myndigheter (motsv.) och ligger kommunikationstekniskt vid sidan. I Sundsvall finns ett

stort antal civila samverkansparter. Avståndet till militärområdesstaben är dock betydande. Sundsvall är inte heller residensstad.

Umeå är residensstad. Den ligger relativt centralt i området med goda kommunikationer. Antalet viktiga samverkansparter är dock mindre än i Luleå, som också ligger betydligt närmare Boden, där militärområdesstaben finns.

LEMO anser att civilbefälhavarekansliet i Norrlands civilområde i fred bör vara lokaliserat till Luleå.

Det förhållandet att de nya kanslierna föreslås bli lokaliserade till samma orter som två av de nuvarande innebär inte att de nya kanslierna bör bildas genom endast en ombildning av kanslierna i Civo S resp. Civo ÖN. LEMO anser att de nuvarande kanslierna bör avvecklas och nya myndigheter bildas. Det hindrar inte att rekrytering i betydande grad bör ske från nuvarande kanslier.

4 FÖRSLAG

Mot bakgrund av övervägandena i kapitel 3 sammanfattar LEMO i detta kapitel sina förslag om rikets indelning i civilområden samt civilbefälhavarnas uppgifter m.m. i krig resp. fred. Avslutningsvis presenterar utredningen sin syn på hur förslagen skall genomföras och vilka besparingar som bedöms möjliga.

4.1 Indelning i civilområden

Sverige bör delas in i tre civilområden enligt följande.

Götalands civilområde (Civo G) omfattande Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län.

Svealands civilområde (Civo S) omfattande Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län.

Norrlands civilområde (Civo N) omfattande Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

I varje civilområde skall finnas en civilbefälhavare, en ställföreträdande civilbefälhavare och ett civilbefälhavarekansli. Myndigheterna bör benämnas Civilbefälhavaren i Götalands civilområde (CB G), Civilbefälhavaren i Svealands civilområde (CB S) resp. Civilbefälhavaren i Norrlands civilområde (CB N).

Civilbefälhavare och ställföreträdande civilbefälhavare bör utses bland landshövdingarna inom civilområdet. I fred utövar de sin tjänst tillika med landshövdingeskapet. I krig frånträder de det senare. Varje kansli bör ledas av en kanslichef som skall finnas i både fred och krig.

4.2 Civilbefälhavarens uppgifter i krig

Civilbefälhavaren med kansli bör i krig vara samgrupperad med motsvarande militärbefälhavare med stab på särskild krigsuppehållsplats.

Civilbefälhavaren skall i krig inom civilområdet verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås. Han skall därvid

- verka för att sådan verksamhet hos civila myndigheter och organ, som har betydelse för försvarsansträngningarna, bedrivs med enhetlig inriktning,
- samordna de civila försvarsåtgärderna,
- tillsammans med militärbefälhavaren verka för att det civila och det militära försvaret samordnas,
- verka för att civilområdets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.

Civilbefälhavaren skall därutöver inom civilområdet leda verksamheten inom vissa funktioner.

LEMO avser lämna mer detaljerade förslag om civilbefälhavarens uppgifter i krig i ett kommande betänkande om ledningen av totalförsvarets civila del. Därvid kommer

utredningen också att lämna förslag till ändringar i civilbefälhavareinstruktionen.

4.3 Civilbefälhavarens uppgifter i fred

I fred skall civilbefälhavaren verka för att totalförsvaret inom civilområdet planläggs så att det i krig kan föras med en enhetlig inriktning. Civilbefälhavaren skall vidare leda ledningsövningar inom civilområdet, anordna viss utbildning samt upprätta de planer som behövs. Han skall samverka med militärbefälhavaren och samråda med civila myndigheter och organ med uppgifter inom totalförsvaret.

Kanslierna (och därmed myndigheterna) bör lokaliseras till Malmö, Örebro resp. Luleå. Kanslierna bedöms i fred behöva omfatta vardera drygt 15 personer.

4.4 Genomförande och möjliga besparingar

Från den 1 juli 1993 bör myndigheten Civilbefälhavaren i Mellersta civilområdet benämnas Civilbefälhavaren i Svealands civilområde (CB S). Vid samma tidpunkt bör Gävleborgs län överföras till Svealands civilområde.

Den nya civilområdesindelningen bör i övrigt gälla fr.o.m. den 1 juli 1994.

Myndigheterna Civilbefälhavaren i Södra, Västra, Nedre Norrlands resp. Övre Norrlands civilområde bör upphöra den 30 juni 1994. Den 1 juli samma år bör två nya myndigheter bildas, benämnda Civilbefälhavaren i Götalands (CB G) resp. Norrlands (CB N) civilområde.

I särskilt beslut bör uppdras åt nuvarande CB S och CB ÖN att under 1993/94 i samråd med CB V resp. CB NN sam-

verka med militärbefälhavarna i resp. Götalands och Norrlands militärområden.

Det bör snarast uppdras åt särskilda utredare att till den 1 juli 1994 organisera och rekrytera kanslierna i de nya myndigheterna CB G resp. CB N samt lämna anslagsframställning för budgetåret 1994/95. Som utredare bör utses tilltänkta civilbefälhavare. De bör biträdas av kanslierna i Civo S och V resp. Civo NN och ÖN.

Personalstyrkan vid kanslierna i Civo S, V, NN och ÖN omfattar sammanlagt 40 personer. Kanslierna till CB G och CB N bedöms behöva omfatta sammantaget ungefär 35 personår. Besparingarna i personår blir alltså i fred ca 5 personår eller ungefär 1,5 milj.kr. Hyreskostnaderna för två kanslier bortfaller. Genom områdenas större storlek kommer resekostnaderna att öka något. Möjliga besparingar bedöms därför uppgå till sammantaget någon miljon kr. per år.

Förordning (1988:1121) med instruktion för civilbefälhavarna

Inledande bestämmelser

- 1 § Civilbefälhavaren är i krig den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom ett civilområde. Föreskrifter om rikets indelning i civilområden finns i förordningen (1981:978) om rikets indelning i militär- och civilområden m. m.
- 2 § Av förordningen (1986:294) om ledning och samordning inom totalförsvarets civila del framgår att civilbefälhavarna har uppgifter inom funktionen Civil ledning och samordning samt att deras verksamhet därutöver ingår i vissa andra funktioner. Av samma förordning framgår vilka närmare uppgifter som följer av detta.

Verksförordningens tillämpning

- 3 § Följande bestämmelser i verksförordningen (1987:1100) skall tillämpas på civilbefälhavaren:
- 4-7, 9 och 10 §§ om myndighetschefens ansvar och uppgifter,
 - 14 och 15 §§ om myndighetens regelgivning,
 - 16 § om interna föreskrifter,
 - 17 § om inhämtande av uppgifter,
 - 18 § om ärendeförteckning,
 - 25 och 26 §§ om föredragning,
 - 27 § om rätt att besluta i vissa frågor,
 - 28 § om vem som får begära in förklaringar m. m.,
 - 29 § om myndighetens beslut,
 - 30 § om överklagande.

Ledning och organisation

- 4 § En av landshövdingarna i civilområdet är civilbefälhavare. Hos varje civilbefälhavare finns ett kansli som leds av en chef. När civilbefälhavaren är hindrad att öva sin tjänst sköts hans uppgifter av en ersättare eller, om någon ersättare inte är förordnad, av chefen för kansliet.

Bestämmelser för krig m. m.

Inledande bestämmelse

- 5 § Kommer Sverige i krig, skall 6-13 §§ tillämpas. I annat fall tillämpas dessa bestämmelser i den utsträckning regeringen bestämmer.

Uppgifter

- 6 § Civilbefälhavaren skall inom civilområdet verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås. Han skall därvid
- verka för att sådan verksamhet hos civila myndigheter och andra civila organ, som har betydelse för försvarsansträngningarna, bedrivs med en enhetlig inriktning,
 - samordna de civila försvarsåtgärderna,
 - tillsammans med militärbefälhavaren verka för att det civila och det militära försvaret samordnas,
 - verka för att civilområdets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.
- 7 § Civilbefälhavaren skall ägna särskild uppmärksamhet åt frågor som sammanhänger med
1. inom befolkningsskyddet och räddningstjänsten: större utrymnings- och flyktingförelser, undsätande verksamhet samt skydd mot radioaktiva och kemiska stridsmedel,
 2. inom hälso- och sjukvården samt veterinärväsendet: fördelningen av personal, vård- och laboratorietillgångar och medicinska förmödenheter, skydd mot biologiska stridsmedel samt bekämpandet av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur,
 3. inom det psykologiska försvaret: upplysningsverksamheten genom radio, television och press samt åtgärder mot ryktesspridning,
 4. inom polisväsendet: trafikövervakning, flyktingkontroll och säkerhetstjänst,
 5. inom transportväsendet: transportreglering omfattande landsvägs-, järnvägs-, sjö- och flygtransporter,
 6. inom försörjningsväsendet: utnyttjande av beredskapslager och andra nyttigheter samt viktigare undanförel- och förstöringsåtgärder,
 7. inom arbetsmarknadsväsendet: fördelning av arbetskraftstillgångar,
 8. inom vägväsendet: ianspråktagande av förråd av ersättningsmaterial samt omfördelning av väghållningsorgan och för väghållningen erforderlig utrustning.
- Civilbefälhavaren skall verka för att förbindelseerna inom civilområdet upprätthålls.

8 § Civilbefälhavaren får meddela länsstyrelserna inom civilområdet föreskrifter för verksamheten.

Om det är nödvändigt för samordning av försvarsansträngningarna, får civilbefälhavaren meddela annan regional civil myndighet med statliga förvaltningsuppgifter inom civilområdet, riksdagens myndigheter dock undantagna, föreskrifter i fråga om verksamheten.

9 § Civilbefälhavaren skall hålla sig underrättad om läget inom civilområdet. Han skall på all sätt söka upprätthålla förbindelse med regeringen, centrala myndigheter och civilbefälhavarna i angränsande civilområden.

Det finns särskilda bestämmelser om civilbefälhavarens rapporteringsskyldighet.

10 § Om civilbefälhavarens befogenheter när förbindelserna med riksstyrelsen inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas finns bestämmelser i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m. m.

Civilbefälhavaren skall i fall som avses i första stycket självständigt vidta de åtgärder som behövs för den civila totalförsvarsverksamheten och till stöd för det militära försvaret.

11 § Civilbefälhavaren får bemyndiga länsstyrelsen att beräffande visst ärende eller vissa grupper av ärenden på eget ansvar fatta beslut eller vidta åtgärder som annars skulle ankomma på civilbefälhavaren.

12 § Om civilbefälhavaren finner det nödvändigt att besluta om en åtgärd för vilken medel saknas och regeringens beslut inte kan avvaktas, får han besluta att någon av länsstyrelserna inom civilområdet skall tillhandahålla de medel som behövs. Ett sådant beslut skall anmälas till regeringen snarast möjligt.

Organisation

13 § Civilbefälhavarens kansli organiseras enligt en fastställd krigsorganisationsplan.

Bestämmelser för fred

14 § Civilbefälhavaren skall verka för att totalförsvaret inom civilområdet planläggs så att det i krig och vid krigsfara kan föras med en enhetlig inriktning.

Planläggningen skall i erforderlig utsträckning samordnas såväl mellan de civila myndigheterna och organen inbördes som mellan dessa och de militära myndigheterna. Civilbefälhavaren får för sådant ändamål hos civila myndigheter med statliga förvaltningsuppgifter inom civilområdet, riksdagens myndigheter dock undantagna, begära att material rörande planläggningen sänds in till honom och, när det bedöms erforderligt, föreskriva att beredningsplan inte får fastställas innan samråd ägt rum med honom.

15 § Civilbefälhavaren skall

- leda ledningsövningar inom civilområdet,
- verka för att personal hos de civila myndigheterna inom civilområdet utbildas för sin verksamhet i krig samt själv anordna sådan utbildning,
- planlägga sin kansliorganisation, upprätta de civilområdesplaner och egna planer i övrigt som behövs för verksamheten i krig och vid krigsfara.

Civilbefälhavaren får i den utsträckning som behövs för hans eget planläggningsarbete ta del av krigsplanläggningen även hos militära myndigheter och organ inom civilområdet.

16 § I sin verksamhet enligt 14 och 15 §§ skall civilbefälhavaren samverka med militärbefälhavaren.

Han skall samråda med civila myndigheter och andra civila organ samt hos dessa göra de framställningar som behövs.

Ärendenas handläggning

17 § Civilbefälhavaren får i arbetsordningen eller i särskilda beslut lämna över till någon på kansliet att avgöra ärenden som är av det slaget att de inte behöver prövas av civilbefälhavaren.

Tjänstetillsättningar

18 § Regeringen utser civilbefälhavarna.

19 § Ersättare för civilbefälhavaren förordnas av regeringen.

20 § Tjänsten som chef för kansliet tillsätts av regeringen efter förslag av civilbefälhavaren. Andra tjänster tillsätts av civilbefälhavaren.

Bisyslor

21 § Besked om bisyssla enligt 37 § andra stycket anställningsförordningen (1956:601) lämnas av civilbefälhavaren även i fråga om tjänst på kansliet som tillsätts av regeringen.

Olika funktionsansvariga myndigheters (motsv.) regionala organisation i krig

I det följande redovisas rubr. organisation för funktionerna

Elenergiförsörjning i ubil 1

Telekommunikationer i ubil 2

Järnvägstransporter
och banhållning i ubil 3

Väghållning i ubil 4

Postal kommunikation i ubil 5

Elförsörjningens regionala indelning

Övre Norrlands Elområde

- ÖNE:1 Västerbottensblocket
- ÖNE:2 Nedre Norrbottensblocket
- ÖNE:3 Övre Norrbottensblocket

Nedre Norrlands Elområde

- NNE:1 Västernorrlandsblocket
- NNE:2 Hälsingeblocket
- NNE:3 Jämtlandsblocket

Bergslagens Elområde

- BE:1 Dalablocket
- BE:2 Värmlandsblocket
- BE:3 Gullspångsblocket

Östra Elområdet

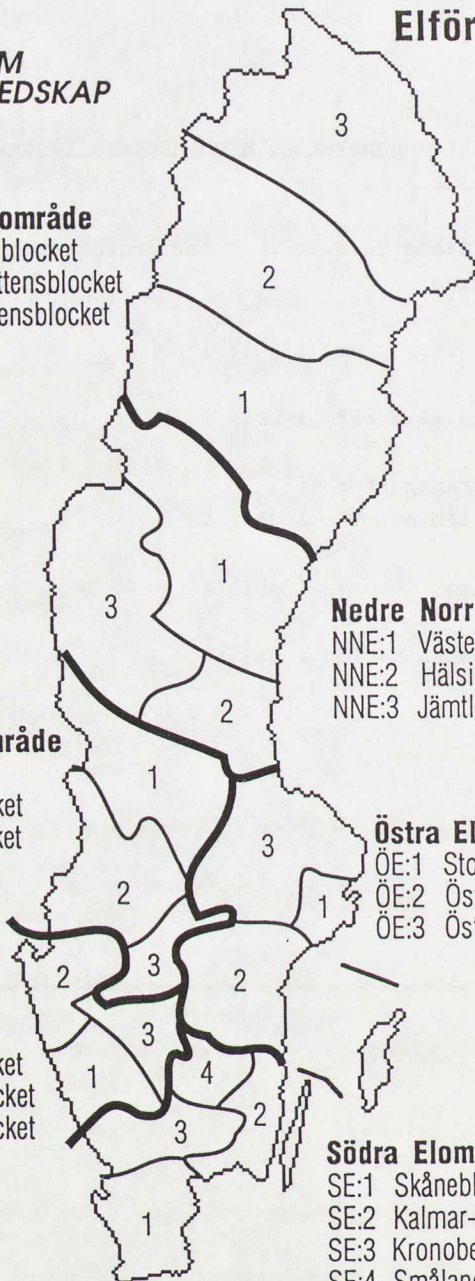
- ÖE:1 Storstockholmsblocket
- ÖE:2 Östgöta-Gotlandblocket
- ÖE:3 Östra Svealandsblocket

Västra Elområdet

- VE:1 Göteborgsblocket
- VE:2 Bohus-Dalsblocket
- VE:3 Skaraborgsblocket

Södra Elområdet

- SE:1 Skåneblocket
- SE:2 Kalmar-Blekingeblocket
- SE:3 Kronobergsblocket
- SE:4 Smålandsblocket

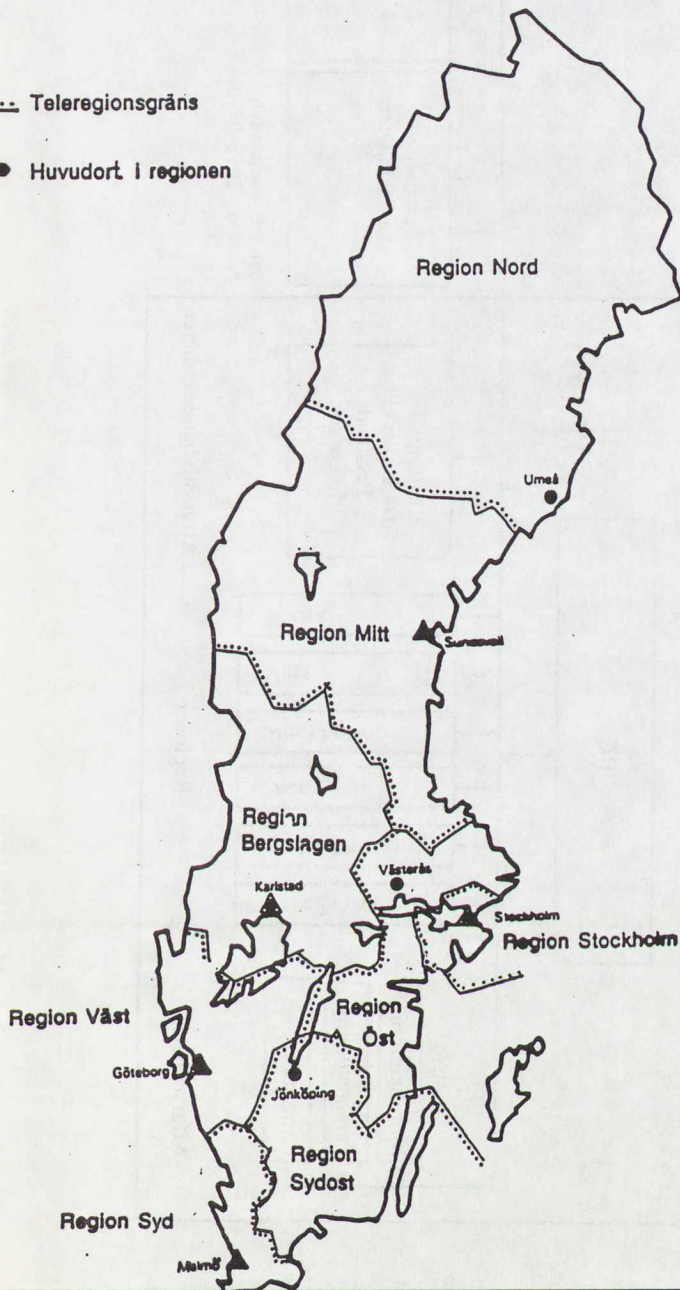

Teleregioner

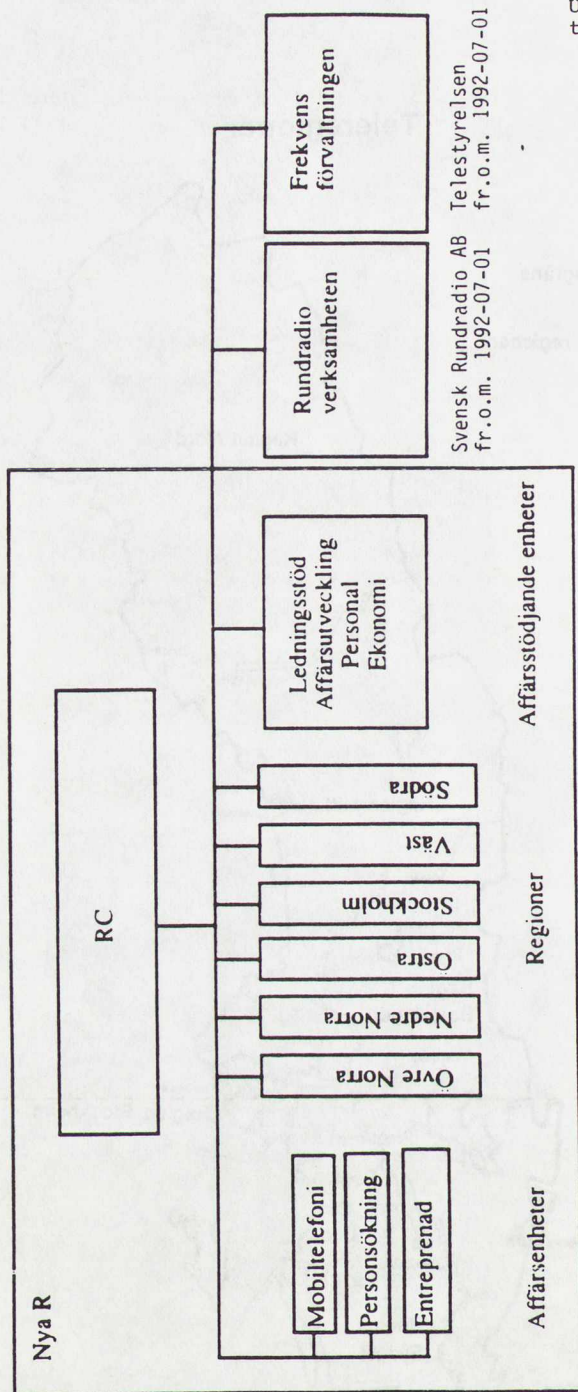
Ubil 2 Sid 1 (2)
till bilaga 2

----- Teleregionsgräns

● Huvudort i regionen

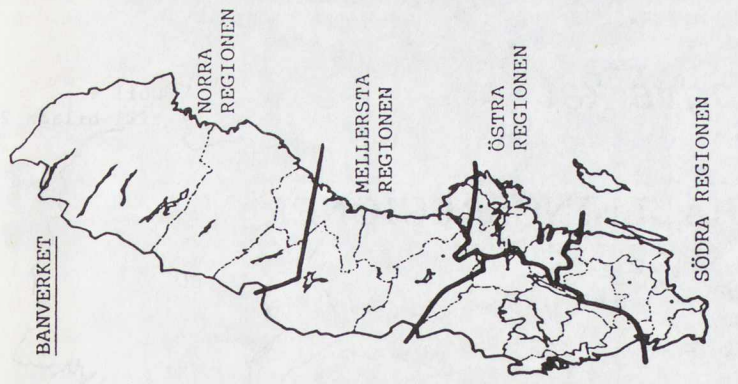
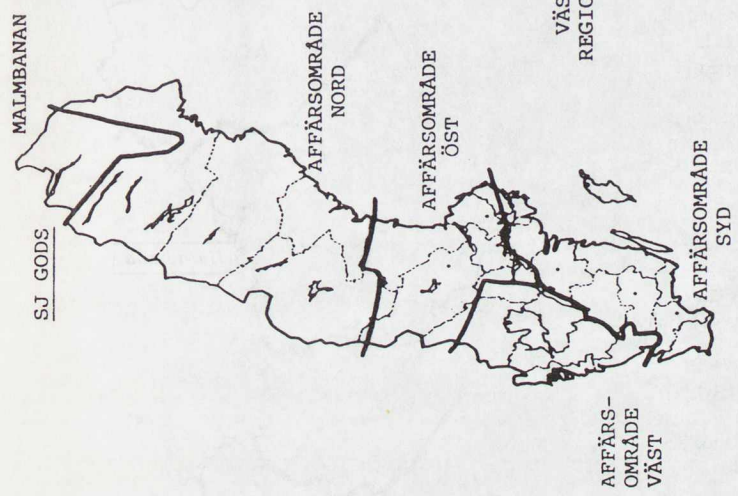
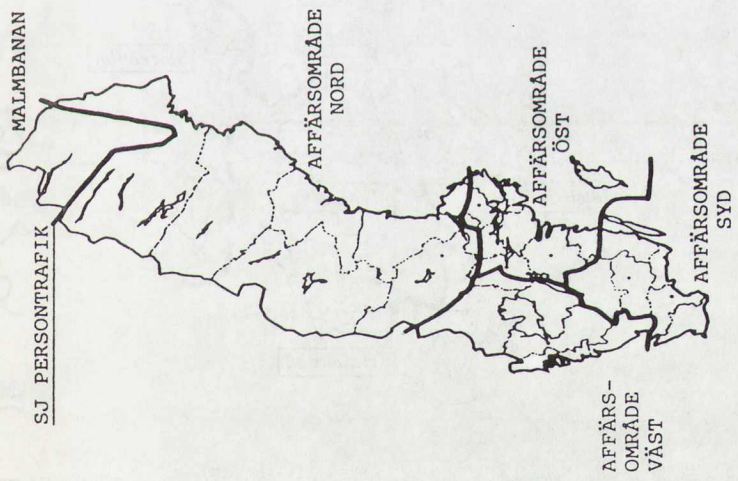

Televerket Radio

Svensk Rundradio AB fr.o.m. 1992-07-01
Telestyrelsen fr.o.m. 1992-07-01

SJ OCH BANVERKETS REGIONALA INDELNING

— = Gräns mellan affärsområden/regioner

..... = Länsgränser

VÄGHÅLLNINGSREGIONER

Region Norr

- BD Norrbottens län
- AC Västerbottens län

Region Mitt

- Z Jämtlands län
- Y Västernorrlands län
- X Gävleborgs län
- W Kopparbergs län

Region Stockholm

- AB Stockholms län
- I Gotlands län

Region Väst

- S Värmlands län
- R Skaraborgs län
- P Älvsborgs län
- O Göteborgs och Bohus län
- N Hallands län

Region Mälardalen

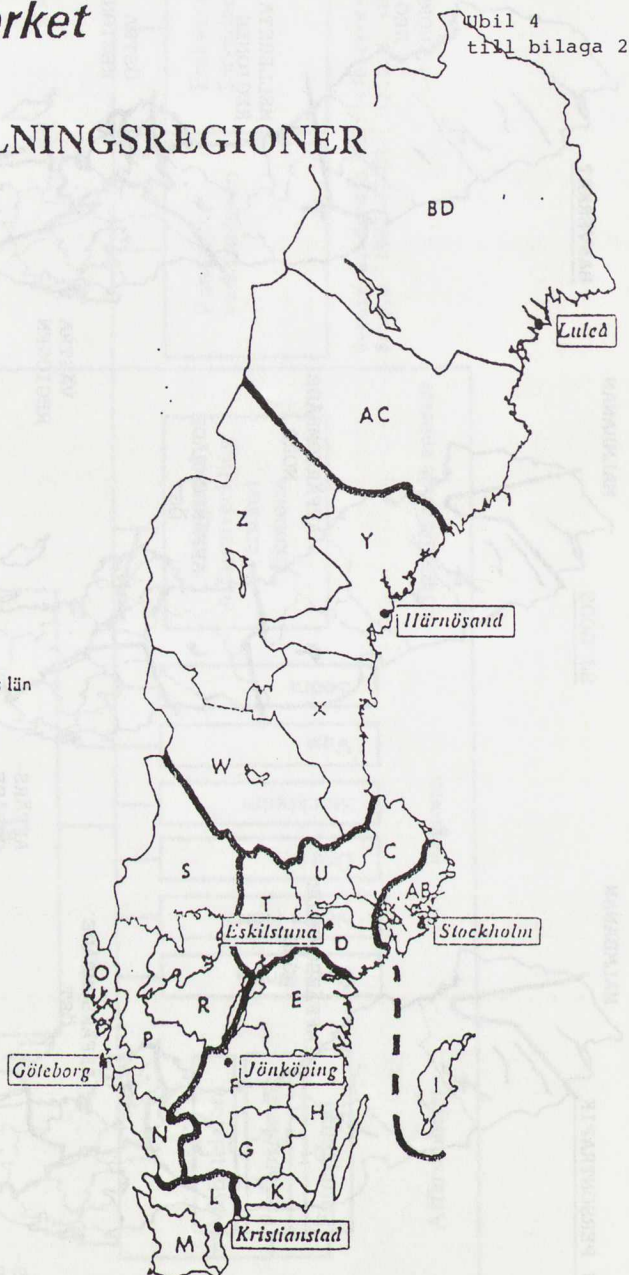
- T Örebro län
- U Västmanlands län
- C Uppsala län
- D Södermanlands län

Region Sydost

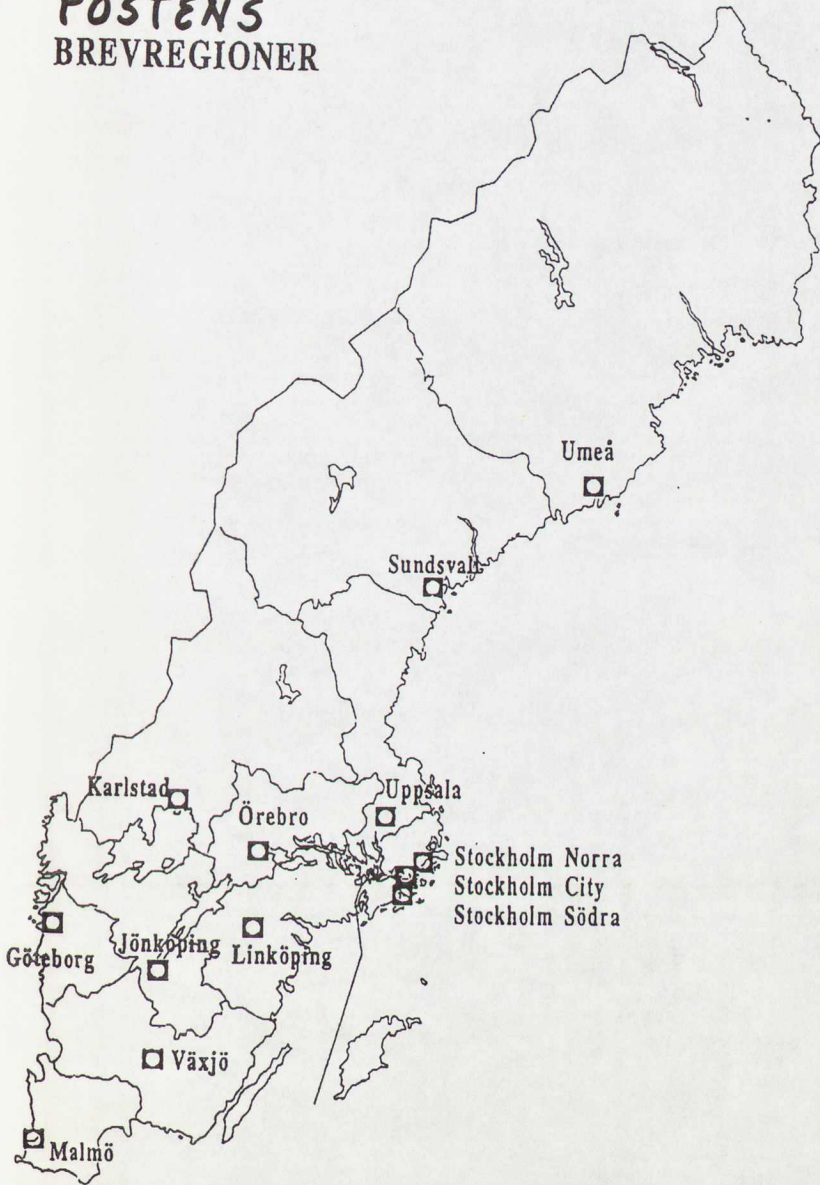
- E Östergötlands län
- F Jönköpings län
- G Kronobergs län
- H Kalmar län
- K Blekinge län

Region Skåne

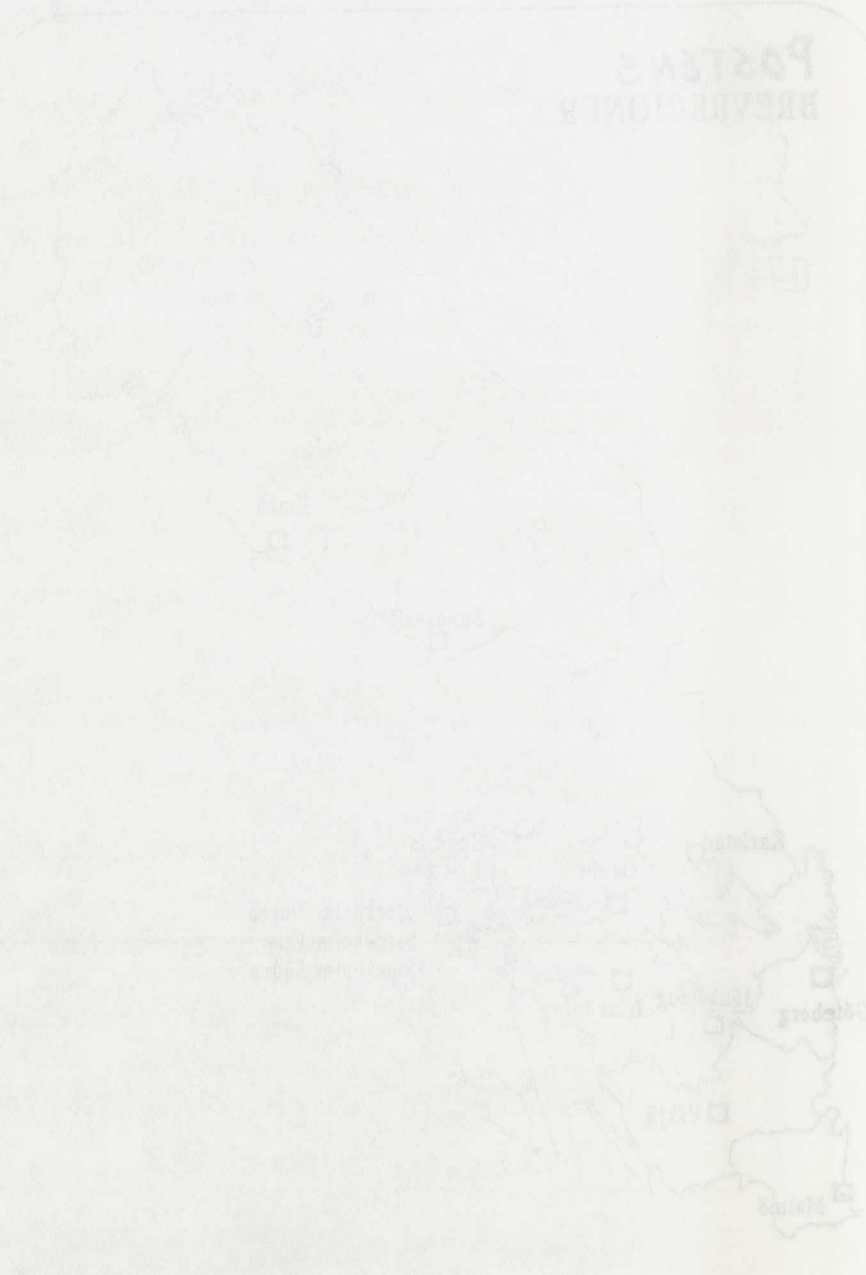
- L Kristianstads län
- M Malmöhus län

POSTENS BREVREGIONER

POSTERS
BREVETION Y

Förordning om ledning och samordning inom totalförsvarets civila del (1986:294)

Inledande bestämmelser

1 § Med totalförsvaret avses alla de åtgärder som är nödvändiga för att förbereda landet inför yttre hot och för att ställa om samhället till krigsförhållanden. I krig omfattar totalförsvaret hela samhällets verksamhet. (1987:991)

2 § Denna förordning gäller för myndigheter under regeringen med undantag av totalförsvarets chefsnämnd och myndigheterna inom det militära försvaret.

Samordnad planering för totalförsvaret

3 § Varje myndighet skall i sin verksamhet beakta totalförsvarets krav.

4 § En utgångspunkt för myndigheternas planering är att en myndighet med ansvar för en viss verksamhet i fred skall behålla detta ansvar också under krig, om verksamheten skall upprätthållas då. Myndigheten skall också svara för de beredskapsförberedelser som behövs.

Planeringen skall ske i samverkan med de statliga och kommunala myndigheter, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda.

I förordningen (1977:55) om vissa statliga myndigheters beredskap m. m. anges att särskilda av chefen för försvarsdepartementet meddelade föreskrifter skall beaktas vid planeringen.

Funktionsindelning

5 § Myndigheternas verksamhet i totalförsvaret hänförs till funktioner enligt följande uppställning. Av uppställningen framgår vilken myndighet som skall ansvara för funktionen och de övriga myndigheter som har uppgifter i denna.

Av särskilda bestämmelser följer att civilbefälhavarnas och länsstyrelsernas verksamhet ingår i vissa funktioner utöver vad som framgår av uppställningen. Enligt 30 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank åligger det riksbanken att ansvara för beredskapsplanläggningen på bank- och betalningsväsendets område. I lagen (1964:63) om kommunal beredskap och civilförsvarslagen (1960:74) finns bestämmelser om kommunala uppgifter i fråga om totalförsvaret. För Sveriges Radio aktiebolag och TERA-COM Svensk Rundradio Aktiebolag gäller bestämmelser i särskilda avtal mellan staten och bolagen om verksamheten vid krig och krigs fara.

Funktion	Ansvarig myndighet	Övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen
Civil ledning och samordning	Överstyrelsen för civil beredskap	Civilbefälhavarna Länsstyrelserna
Domstolsväsende m. m. (domstolsväsende, statlig advokatsverksamhet, rättsrådgivning)	Domstolsverket	Högsta domstolen Regeringsrätten Hovrätterna Tingsrätterna Kammarrätterna Länsrätterna Bostadsdomstolen Arrendenämnderna Hyresnämnderna Statens va-nämnd Allmänna advokatbyråerna Rättsrådgivningsmyndigheten
Ordning och säkerhet m. m. (upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, brottsbekämpning och brottsutredning, åklagarväsendet, utlänningsfrågor utom flyktingverksamhet)	Rikspolisstyrelsen	Riksåklagaren Regionåklagarmyndigheterna Den lokala åklagarorganisationen Statens kriminaltekniska laboratorium Den lokala polisorganisationen Statens invandrarverk

Funktion	Ansvarig myndighet	Övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen
Kriminalvård	Kriminalvårdsstyrelsen	
Utrikeshandel	Kommerskollegium	Tullverket Statens jordbruksverk Exportkreditnämnden
Befolkningskydd och räddningstjänst	Statens räddningsverk	Statens strålskyddsinstitut Statens kärnkraftinspektion
Psykologiskt försvar	Styrelsen för psykologiskt försvar	Televerket
Socialförsäkring m. m. (administration av socialförsäkringen, arbetslöshets- och tjänstegrupp-livförsäkring samt försäkringsrätternas verksamhet)	Riksförsäkringsverket	De allmänna försäkringskassorna Statens löne- och pensionsverk Arbetsmarknadsstyrelsen
Hälsa- och sjukvård m. m. (hälso- och sjukvård, socialtjänst, miljö- och hälsoskydd)	Socialstyrelsen	Statens strålskyddsinstitut Rättsmedicinalverket Statens bakteriologiska laboratorium Statens livsmedelsverk Statens naturvårdsverk Läkemedelsverket
Postbefordran	Postverket	
Telekommunikationer	Televerket	
Transporter (transportsamordning, järnvägstransporter, banhållning, landsvägstransporter, väg hållning, flygtransporter, sjötransporter)	Överstyrelsen för civil beredskap	Statens räddningsverk Statens järnvägar Banverket Vägverket Sjöfartsverket Luftfartsverket
Enskild försäkring m. m.	Finansinspektionen	Statens krigsförsäkringsnämnd Statens krigsskadenämnd
Skatte- och uppbördsväsende	Riksskatteverket	Tullverket Skattemyndigheterna Kronofogdemyndigheterna
Livsmedelsförsörjning m. m. (försörjning med livsmedel inklusive vatten, reglerings- och ransoneringsåtgärder avseende livsmedel, livsmedelshygien, civil veterinärverksamhet)	Statens jordbruksverk	Statens livsmedelsverk Statens naturvårdsverk
Arbetskraft (arbetskraftsförsörjning, arbetsmarknadsutbildning, vapenfrutbildning, arbetarskydd, arbetsmarknadstvister)	Arbetsmarknadsstyrelsen	Länsarbetsnämnderna AMU-styrelsen Vapenfristyrelsen Arbetsarkyddsstyrelsen Yrkesinspektionen Arbetsdomstolen Statens förlikningsmännaexpedition
Flyktningverksamhet	Statens invandrarverk	Rikspolisstyrelsen Tullverket Statens räddningsverk Socialstyrelsen Arbetsmarknadsstyrelsen
Land-kaps- och fastighetsinformation.	Statens lantmäteriverk	Övriga statliga lantmäterimyndigheter Sjöfartsverket Sveriges geologiska undersökning Centralnämnden för fastighetsdata
Energiförsörjning (försörjning med bränslen, drivmedel och elkraft)	Närings- och teknikutvecklingsverket	Bränslenämnden Elförsörjningsnämnden Affärsverket Svenska Kraftnät Statens kärnkraftinspektion Trafiksäkerhetsverket
Försörjning med industrivaror (utom energiförsörjning och livsmedelsförsörjning)	Överstyrelsen för civil beredskap	
Kyrklig beredskap	Överstyrelsen för civil beredskap	

6 § Om indelning i delfunktioner bestämmer den myndighet som är ansvarig för funktionen. Den funktionsansvariga myndigheten får överlåta till en annan myndighet vars verksamhet ingår i funktionen att i fråga om en delfunktion fullgöra de uppgifter som anges i 9 och 10 §§.

7 § Vissa myndigheter medverkar såsom fristående beredskapsmyndigheter i totalförsvaret utan att deras verksamhet hänförs till någon funktion enligt 5 §. Dessa myndigheter är Justitiekanslern, Riksvärderingsnämnden, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Byggnadsstyrelsen, Statskontoret, Riksrevisionsverket och Statistiska centralbyrån.
(1992 : 940)

Den funktionsansvariga myndighetens uppgifter

8 § Den funktionsansvariga myndigheten skall samordna verksamheten inom funktionen. Myndigheten skall i den utsträckning det behövs samordna denna verksamhet med verksamhet vid andra myndigheter inom totalförsvarets civila del och det militära försvaret.

9 § I fred skall den funktionsansvariga myndigheten

1. i samråd med övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen utarbeta underlag för statsmakternas beslut om målen för funktionen i krig.
2. samordna beredskapsförberedelser.
3. samordna planering och budgetering av beredskapsförberedelser.
4. samordna och genomföra krigsplanläggning.
5. svara för att personal utbildas.
6. svara för att övningar genomförs.
7. regelbundet till regeringen redovisa beredskapsläget.

10 § Underlag för beslut om funktionens inriktning och resursåtgång på fem års sikt skall utarbetas av den funktionsansvariga myndigheten genom programplanering.

Ledning och samordning

Uppgifter för överstyrelsen för civil beredskap

11 § Överstyrelsen för civil beredskap skall i fred leda och samordna beredskapsförberedelserna vid övriga funktionsansvariga myndigheter.

Överstyrelsen skall därvid särskilt

1. genom råd och rekommendationer verka för enhetlighet i frågor som är gemensamma för totalförsvarets civila del.
2. regelbundet till regeringen redovisa beredskapsläget i stort.
3. verka för att totalförsvarets intressen beaktas i samhällsutvecklingen.
4. samordna utbildning i frågor som är gemensamma för totalförsvarets civila del.
5. informera inom verksamhetsområdet. (1987 : 991)

12 § Överstyrelsen för civil beredskap skall också för totalförsvarets civila del

1. till regeringen enligt särskilt beslut redovisa en samlad studie över utvecklingen på längre sikt (perspektivstudie).
2. till regeringen varje år ge in en gemensam programplan som upprättats i samråd med funktionsansvariga myndigheter.
3. yttra sig över de statliga myndigheternas anslagsframställningar i den del de berör totalförsvaret.
4. samordna frågor om gemensam försvarsforskning. (1987 : 991)

13 § I den uppgift som överstyrelsen för civil beredskap har som ansvarig myndighet för funktionen Civil ledning och samordning ingår att

1. bedriva operativa studier som underlag för krigsplanläggningen inom totalförsvarets civila del.

2. samordna planeringen, inriktningen och uppföljningen av ledningsövningar inom totalförsvarets civila del.

3. leda större övningar för civilbefälhavare och militärbefälhavare vad avser totalförsvarets civila del. (1987:991)

14 § Överstyrelsen för civil beredskap skall samverka med överbefälhavaren i frågor som är gemensamma för totalförsvarets civila del. Överstyrelsen skall samordna krigsplanläggning och operativ planläggning inom totalförsvarets civila del med motsvarande planläggning inom försvarsmakten.

Om inte annat följer av särskilda föreskrifter, företräder överstyrelsen på central nivå totalförsvarets civila del i frågor som har betydelse för avvägningen mellan civila och militära behov av samhällets resurser.

Uppgifter för civilbefälhavare och länsstyrelser

15 § Civilbefälhavarna och länsstyrelserna skall inom civilområdena respektive länen svara för de uppgifter som, enligt 11 § 1 och 4 samt 13 § 1 och 2 i fråga om den centrala nivån, ligger på överstyrelsen för civil beredskap. (1987:991)

16 § Civilbefälhavarna får meddela länsstyrelserna de föreskrifter som behövs för planläggningen av totalförsvaret inom civilområdet.

Civilbefälhavarna får också meddela andra myndigheter för vilka denna förordning gäller föreskrifter om inriktningen av de beredskapsförberedelser som berör civilområdet.

17 § På regional nivå skall civilbefälhavare och länsstyrelser samverka med militära myndigheter på motsvarande nivå för att åstadkomma en enhetlig inriktning och ledning av totalförsvarets olika delar och en ändamålsenlig användning av civila och militära resurser.

Statens offentliga utredningar 1992

Kronologisk förteckning

1. Frihet – ansvar – kompetens. Grundutbildningens villkor i högskolan. U.
2. Regler för risker. Ett seminarium om varför vi tillåter mer föroreningar inne än ute. M.
3. Psykiskt stöd i situation i kommunerna – en probleminventering ur socialtjänstens perspektiv. S.
4. Psykiatri i Norden – ett jämförande perspektiv. S.
5. Koncession för försäkringssammanslutningar. Fi.
6. Ny mervärdesskattelag.
– Motiv. Del 1.
– Författningstext och bilagor. Del 2. Fi.
7. Kompetensutveckling - en nationell strategi. A.
8. Fastighetstaxering m.m. – Bostadsrätter. Fi.
9. Ekonomi och rätt i kyrkan. C.
10. Ett nytt bolag för rundradiosändningar. Ku.
11. Fastighetsskatt. Fi.
12. Konstnärlig högskoleutbildning. U.
13. Bundna aktier. Ju.
14. Mindre kadmium i handelsgodset. Jo.
15. Ledning och ledarskap i högskolan – några perspektiv och möjligheter. U.
16. Kroppen efter döden. S.
17. Den sista undersökningen – obduktionen i ett psykologiskt perspektiv. S.
18. Tvångsvård i socialtjänsten – ansvar och innehåll. S.
19. Långtidsutredningen 1992. Fi.
20. Statens hundscola. Ombildning från myndighet till aktiebolag. S.
21. Bostadsstöd till pensionärer. S.
22. EES-anpassning av kreditupplysningslagen. Ju.
23. Kontrollfrågor i tulldatoriseringen m.m. Fi.
24. Avreglerad bostadsmarknad. Fi.
25. Utvärdering av försöksverksamheten med 3-årig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. U.
26. Rätten till folkpension – kvalifikationsregler i internationella förhållanden. S.
27. Årsarbetstid. A.
28. Kartläggning av kasinospel – enligt internationella regler. Fi.
29. Smittskyddsinstitutet – ny organisation för Sveriges nationella smittskyddsfunktioner. S.
30. Kreditförsäkring – Några aktuella problem. Fi.
31. Lagstiftning om satellitsändningar av TV-program. Ku.
32. Nya Inlandsbanan. K.
33. Kasinospelsverksamhet i folkörelsens tjänst? C.
34. Fastighetsdatasystemets datorstruktur. M.
35. Kart- och mätningutbildningar i nya skolformer. M.
36. Radio och TV i ett. Ku.
37. Psykiatri och dess patienter – levnadsförhållanden, vårdens innehåll och utveckling. S.
38. Fristående skolor. Bidrag och elevavgifter. U.
39. Begreppet arbetsskada. S.
40. Risk- och skadehantering i statlig verksamhet. Fi.
41. Angående vattenskotrar. M.
42. Resurser för högskolans grundutbildning. U.
43. Ecocycles – The Basis of Sustainable Urban Development. M.
44. Resurser för högskolans grundutbildning. U.
45. Miljöfarligt avfall – ansvar och riktlinjer. M.
46. Livskvalitet för psykiskt långtidssjuka – forskning kring service, stöd och vård. S.
47. Avreglerad bostadsmarknad, Del II. Fi.
48. Effektivare statistikstyrning – Den statliga statistikens finansiering och samordning. Fi.
49. EES-anpassning av marknadsföringslagstiftningen. C.
50. Avgifter och högkostnadsskydd inom äldre- och handikappomsorgen. S.
51. Översyn av sjöpolisen. Ju.
52. Ett samhälle för alla. S.
53. Skatt på dieselolja. Fi.
54. Mer för mindre – nya styrformer för barn- och ungdomspolitik. C.
55. Råd för forskning om transporter och kommunikation. K.
Råd för forskning om transporter och kommunikation. Bilagor. K.
56. Färjor och farleder. K.
57. Beskattnings av vissa naturaförmåner m.m. Fi.
58. Miljöskulden. En rapport om hur miljöskulden utvecklas om vi ingenting gör. M.
59. Lärarupprådet. U.
60. Enklare regler för statsanställda. Fi.
61. Ett reformerat åklagarväsende. Del. A och B. Ju.
62. Forskning och utveckling för totalförsvaret – förslag till åtgärder. Fö.
63. Regionala roller – en perspektivstudie. C.
64. Utsikt mot framtidens regioner – sju debattinlägg. C.
65. Kartböken. C.
66. Västsverige – region i utveckling. C.
67. Fortsatt reformering av företagsbeskattningen. Del 1. Fi.
68. Långsiktig miljöforskning. M.
69. Meningsfull vistelse på asylförläggning. Ku.
70. Telelag. K.
71. Bostadsförmedling i nya former. Fi.
72. Det kommunala medlemskapet. C.

Statens offentliga utredningar 1992

Kronologisk förteckning

73. Valfärd och valfrihet – service, stöd och vård för psykiskt störda. S.
 74. Prova privat – Provning och mätteknik inom SP och SMP i europaperspektiv. N.
 75. Ekonomisk politik under kriser och i krig. Fi.
 76. Skogspolitiken inför 2000-talet. Huvudbetänkande. Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor I. Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor II. Jo.
 77. Psykiskt störda i socialförsäkringen – ett kunskapsunderlag. S.
 78. Utredningen om vissa internationella insolvensfrågor. Ju.
 79. Statens fastigheter och lokaler – ny organisation. Fi.
 80. Kriminologisk och kriminalpolitisk forskning. Ju.
 81. Trafikpolisen mer än dubbelt bättre. Ju.
 82. Genteknik – en utmaning. Ju.
 83. Aktiebolagslagen och EG. Ju.
 84. Ersättning för kränkning genom brott. Ju.
 85. Förvaltning av försvarsfastigheter. Fö.
 86. Ett nytt betygssystem. U.
 87. Åtgärder för att förbereda Sveriges jordbruk och livsmedelsindustri för EG – förslag om vegetabiliesektorn, livsmedelsexporten och den ekologiska produktionen. Jo.
 88. Veterinär verksamhet – behov, organisation och finansiering. Jo.
 89. Bostadsbidrag – enklare – rättvisare – billigare. S.
 90. Biobränslen för framtiden. Jo.
 91. Biobränslen för framtiden. Bilagedel. Jo.
 92. Pliktleverans. U.
 93. Svensk skola i världen. U.
 94. Skola för bildning. U.
 95. Den svenska marknaden för projektkapital – statens nuvarande och framtida roll. N.
 96. Förbud mot etnisk diskriminering i arbetslivet. Ku.
 97. Sparar vi för lite? Hushållssparandet i samhälls-ekonomi. Fi.
 98. Kommunernas socialbidrag – en kartläggning av normer, kostnader m.m. S.
 99. Rådgivningen inom jordbruket och trädgårdsnäringsen. Jo.
 100. Staten och arbetsgivarorganisationerna. Fi.
 101. Försvarsmaktens hälso- och sjukvård. Fö.
 102. Myndigheternas förvaltningskostnader – budgetering av pris- och löneförändringar. Fi.
 103. FHU92. A.
 104. Vår uppgift efter Rio. M.
 105. Administrativt stöd till Försvarsmakten. Fö.
 106. Civilbefälhavarna. Fö.
-

Statens offentliga utredningar 1992

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Bundna aktier. [13]
EES-anpassning av kreditupplysningslagen. [22]
Översyn av sjöpolisen. [51]
Ett reformerat åklagarväsende. Del A och B. [61]
Utredningen om vissa internationella insolvensfrågor. [78]
Kriminologisk och kriminalpolitisk forskning. [80]
Trafikpolisen mer än dubbelt bättre. [81]
Genteknik – en utmaning. [82]
Aktiebolagslagen och EG. [83]
Ersättning för kränkning genom brott. [84]

Försvarsdepartementet

- Forskning och utveckling för totalförsvaret – förslag till åtgärder. [62]
Förvaltning av försvarsfastigheter. [85]
Försvarsmaktens hälso- och sjukvård. [101]
Administrativt stöd till Försvarsmakten. [105]
Civilbefälvärna. [106]

Socialdepartementet

- Psykiskt störda situation i kommunerna – en probleminventering ur socialtjänstens perspektiv. [3]
Psykiatri i Norden – ett jämförande perspektiv. [4]
Kroppen efter döden. [16]
Den sista undersökningen – obduktionen i ett psykologiskt perspektiv. [17]
Tvärgsvård i socialtjänsten – ansvar och innehåll. [18]
Statens hundscola. Ombildning från myndighet till aktiebolag. [20]
Bostadsstöd till pensionärer. [21]
Rätten till folkpension – kvalifikationsregler i internationella förhållanden. [26]
Smittskyddsinstitutet – ny organisation för Sveriges nationella smittskyddsfunktioner. [29]
Psykiatri och dess patienter – levnadsförhållanden, vårdens innehåll och utveckling. [37]
Begreppet arbetsskada. [39]
Livskvalitet för psykiskt långtidssjuka – forskning kring service, stöd och vård. [46]
Avgifter och högkostnadsskydd inom äldre- och handikappomsorgen. [50]
Ett samhälle för alla. [52]
Välfärd och valfrihet – service, stöd och vård för psykiskt störda. [73]
Psykiskt störda i socialförsäkringen – ett kunskaps-

- underlag. [77]
Bostadsbidrag – enklare – rättvisare – billigare. [89]
Kommunernas socialbidrag – en kartläggning av normer, kostnader m.m. [98]

Kommunikationsdepartementet

- Nya Inlandsbanan. [32]
Råd för forskning om transporter och kommunikation. Råd för forskning om transporter och kommunikation. Bilagor. [55]
Färjor och farleder. [56]
Telelag. [70]

Finansdepartementet

- Koncession för försäkringssammanslutningar. [5]
Ny mervärdesskattelag.
– Motiv. Del 1.
– Författningstext och bilagor. Del 2. [6]
Fastighetstaxering m.m. – Bostadsrätter. [8]
Fastighetsskatt. [11]
Långtidsutredningen 1992. [19]
Kontrollfrågor i tull datoriseringen m.m. [23]
Avreglerad bostadsmarknad. [24]
Kartläggning av kasinospel – enligt internationella regler. [28]
Kreditförsäkring – Några aktuella problem. [30]
Risk- och skadehantering i statlig verksamhet. [40]
Avreglerad bostadsmarknad, Del II. [47]
Effektivare statistikstyrning – Den statliga statistikens finansiering och samordning. [48]
Skatt på dieselolja. [53]
Beskattning av vissa naturaförmåner m.m. [57]
Enklare regler för statsanställda. [60]
Fortsatt reformering av företagsbeskattningen. Del 1. [67]
Bostadsförmedling i nya former. [71]
Ekonomisk politik under kriser och i krig. [75]
Statens fastigheter och lokaler – ny organisation. [79]
Sparar vi för lite? Hushållssparandet i samhälls-ekonomi. [97]
Staten och arbetsgivarorganisationerna. [100]
Myndigheternas förvaltningskostnader – budgetering av pris- och löneförändringar. [102]

Statens offentliga utredningar 1992

Systematisk förteckning

Utbildningsdepartementet

- Frihet – ansvar – kompetens. Grundutbildningens villkor i högskolan. [1]
Konstnärlig högskoleutbildning. [12]
Ledning och ledarskap i högskolan – några perspektiv och möjligheter. [15]
Utvärdering av försöksverksamheten med 3-årig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. [25]
Fristående skolor. Bidrag och elevavgifter. [38]
Resurser för högskolans grundutbildning. [44]
Läraryppdraget. [59]
Ett nytt betygssystem. [86]
Pliktleverans. [92]
Svensk skola i världen. [93]
Skola för bildning. [94]

Jordbruksdepartementet

- Mindre kadmium i handelsgödsel. [14]
Skogspolitiken inför 2000-talet. Huvudbetänkande. [76]
Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor I. [76]
Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor II. [76]
Åtgärder för att förbereda Sveriges jordbruk och livsmedelsindustri för EG – förslag om vegetabilie-sektorn, livsmedelsexporten och den ekologiska produktionen. [87]
Veterinär verksamhet – behov, organisation och finansiering. [88]
Biobränslen för framtiden. [90]
Biobränslen för framtiden. Bilagedel. [91]
Rådgivningen inom jordbruket och trädgårdsnäringen. [99]

Arbetsmarknadsdepartementet

- Kompetensutveckling - en nationell strategi. [7]
Årsarbetstid. [27]
FHU92 [103]

Kulturdepartementet

- Ett nytt bolag för rundradiosändningar. [10]
Lagstiftning om satellitsändningar av TV-program. [31]
Radio och TV i ett. [36]
Meningsfull vistelse på asylförläggning. [69]
Förbud mot etnisk diskriminering i arbetslivet. [96]

Näringsdepartementet

- Prova privat – Provnings och mätteknik inom SP och SMP i europaperspektiv. [74]
Den svenska marknaden för projekt kapital – statens nuvarande och framtida roll. [95]

Civildepartementet

- Ekonomi och rätt i kyrkan. [9]
Kasinospelsverksamhet i folkrörelsernas tjänst? [33]
EES-anpassning av marknadsföringslagstiftningen. [49]
Mer för mindre – nya styrformer för barn- och ungdomspolitik. [54]
Regionala roller – en perspektivstudie. [63]
Utsikt mot framtidens regioner – sju debattinlägg. [64]
Kartboken. [65]
Västsvetige – region i utveckling. [66]
Det kommunala medlemskapet. [72]

Miljö- och naturresursdepartementet

- Regler för risker. Ett seminarium om varför vi tillåter mer föroreningar inne än ute. [2]
Fastighetsdatasystemets datorstruktur. [34]
Kart- och mättningsutbildningar i nya skolformer. [35]
Angående vattenskotrar. [41]
Kretslopp – Basen för hållbar sadsutveckling. [42]
Ecocycles – The Basis of Sustainable Urban Development. [43]
Miljöfarligt avfall – ansvar och riktlinjer. [45]
Miljöskulden. En rapport om hur miljöskulden utvecklas om vi ingenting gör. [58]
Långsiktig miljöforskning. [68]
Vår uppgift efter Rio. [104]